Број 56/57

Суштина поетике

ЧАСОПИС ЗА КЊИЖЕВНОСТ

Година V Август/септембар 2018. Глушци

УДРУЖЕЊЕ ПОЕТСКИХ СТВАРАЛАЦА УПС Глушци

Излази двомесечно

Реална је идеја суштина ствари а не изглед.
Константин Бранкуши

УДРУЖЕЊЕ ПОЕТСКИХ СТВАРАЛАЦА
УПС
Глушци

Главни и одговорни уредник
Анђелко Заблаћански

Уредништво
Сања Живковић
Јелена Глишић

Сарадници чланови колегијума
Проф. др Љубица Несторов
Проф. др Слађана Миленковић
Марко Јуришић
Милена Ћировић

Лектура и коректура
Брана Тарбук

За издавача
Анђелко Заблаћански

Издавач
УДРУЖЕЊЕ ПОЕТСКИХ СТВАРАЛАЦА
Глушци

Контакт
+381649803118
sustinapoetike@hotmail.com

Часопис је покренуо
Анђелко Заблаћански

Излази двомесечно

Штампа
Pharmalab
Београд

Интернет адреса
www.knjizevnicasopis.com

Тираж
100

Суштина поетике

Број 56/57

Часопис за књижевност

УПС
Глушци
Август/септембар 2018.

Слика на насловној страни
Миомир Баџић Баџа – *Мртва природа*

Реч уредника

Овај двоброј часописа конципиран је баш на изворном принципу *Суштине поетике* – песнички. Нисам то урадио с намером, али приликом одабира радова поезија је била некако упечатљивија у односу на друге садржаје, што ми је као уреднику веома пријало. Не знам колико су песме својим квалитетом уједначене (мислим да јесу), али су по стилу, форми и мотивима врло различите. Та чињеница је битна из разлога што показује да *Суштина поетике* негује само добру поезију без обзира на поетске стилове и правце. Чини ми се – нема много српских књижевних часописа с таквим уређивачким ставом. Ако нисам у праву, нека ми опросте на субјективности.

Без обзира што је поезије много више, не сме се заобићи чињеница да су сталне рубрике писане на високом нивоу, понеке мало другачије од навикнутог, али то је нешто што доноси поетски шарм овом часопису. Такође, треба истаћи и неколико прозних радова који својом тематиком, слојевитошћу, ширином душе тескобне терају читаоца да се дубоко замисли над нечим што се не види голим оком мада је у нама и око нас.

На крају, желим да нагласим да од овог броја (56/57) *Суштина поетике* преузима нумерацију електронског издања (**ISSN 2334-9417 Online**), тако да ће наредни бројеви бити објављивани упоредо – штампано и електронско издање.

Анђелко Заблаћански,
главни уредник

У ретровизору

Осврт на двоброј 54/55

Пише: Брана Тарбук

ЧЕЖЊА ЋЕ СПАСИТИ СВЕТ

Летњу ***Суштину***, јунско–јулску, писале су жудња и чежња. Као да је топлота уз тела оголила и душу, уз одећу скинули смо и маске које смо себи ставили, забране које смо поставили да не бисмо јасно видели шта је оно што нам недостаје, ко нам недостаје... Колико сами себи недостајемо... И то је добро, јер само ако се суочимо са суштином можемо даље напредовати, па макар и кроз патњу и недостајања учити, јер се из њих рађају нова дела и прочишћавају душе.

У чежњи је живот провео и **Момчило Настасијевић**, о коме нам је дивно писала **Милена Ћировић**. Знајући да је болестан и да неће дуго живети, одрекао се вољене, не желећи да је везује за себе, одлучио се да траје само кроз стваралаштво и тако створио један песнички свет који је

јединствен не само у нашој, него у светској књижевности. Молим вас да не одустајете од његове поезије никада, иако вам можда неће бити разумљива на прво читање. Ти склопови речи звучаће вам необично, али враћајте им се, пустите да кратки редови везани у малене строфе угреју вашу душу, да зазвуче посебним ритмом у вашим грудима и онда ћете разумети. Настасијевићева поезија греје, греје огромном чежњом, не тугом, него жељом и чежњом, дира у неке најдревније човекове црте, покреће музику исконских дубина личности. Нећете памтити његове стихове, али ћете памтити како вас је његова реч грлила и препознавала где боли, где треба лечити музиком душе. То је позија која чита вас, исто колико и ви њу...

Најочигледнија је увек чежња за љубављу, она пише стихове који се увлаче под кожу, миришу опојним мирисима слатког воћа, носе топао ветар који наизглед освежава, док уистину још више загрева, то су песме које се не завршавају, јер настављамо сами да дописујемо стихове. **Четири песме Милета Лисице** доносе такву атмосферу. Прва је сва од недостајања, потискивања, друга је од негације, покушаја да се савлада, трећа је љута, али већ ослобађа кроз лептирове, док четврта помера планине. И све се то догодило у души, тај огроман пут од тишине до померања планине. Препустити се осећањима која нас мењају, значи бити мудар да сагледамо да нас на крају те метаморфозе чека наша суштинска снага. Љубав и кроз њу чежња и жудња су врхунски креатори. Истинска чежња не боли, него ствара.

Чежња не говори много, она сублимира, усисава у себе све и оставља без гласа, зато су њена дела сажета, стихови кратки. Она губи дах, искључује ум, али зато фокусира, па кроз њу боље видимо себе. Неће нам се сваки пут допасти оно што видимо, али зато добијамо прилику да радимо на себи и поправимо оно што није добро.

Када бих те сада срела,
Читав би се океан чекања
У кратер од жеља
Истог тренутка улио...

(*Када сам те први пут срела*, Невена Милосављевић)

Невена Милосављевић доноси искрене и храбре стихове, гледа дубоко у промене које у човеку изазива љубавна чежња. Жене морају бити двоструко храбре, и за себе и за своје мушкарце, па Невена одлично дочарава и мушки стих, показујући како треба и како може да изгледа љубавна посвећеност. Наспрам две женске песме које носе мушко уздржање и стоичку патњу, стоје три мушке, али нежне као женска душа, ослобођеног стиха, наговештене у пољупцима огромне страсти, од наслућених додира, од снова.

Најтеже је знати како владати собом, јер оно што чежњу изазива најчешће за нас и не хаје, тако да је чежња само наша и без обзира што је изазива нешто или неко изван нас, враћа нас нама.

"Говориш ми да је све кућа, да нигдје нисмо странци, да свуда јесмо и да је све у нама, а ја тако проклето осјећам да сам странац у властитоме тијелу. Хтјела

бих ван. Хтјела бих изаћи и у тој чахури оставити неке успомене, јер нису тихе, јер нису нашле своје ожиљке", описује борбе са собом и чежњом **Марија Јурачић** у краткој причи ***Једро на хоризонту***.

Ожиљци... Када настане ожиљак, значи да су најјачи удар, крварење и бол давно прошли, али уме да жигне до суза када се мења време. Остаје чежња са којом треба знати живети или се саживети, до те мере да нам постане сапутник, да не бежимо од ње, него да се кроз њу развијамо, јер из перспективе у којој се тренутно налазимо, опхрвани свакојаким жељама, умовањима, стремљењима, најчешће и не видимо шта је добро за нас.

Добро је оно што нас мења ка бољем, што развејава наше страхове, јача одлучност и љубав према себи, што чини да видимо где је наше место међу светом...

"Намерно остати нечија неостварена чежња", запамтићу ову реченицу из приче ***Исто то, само мало друкчије*** веома талентоване и врло проницљиве **Сенке Војиновић**. Не свиђа ми се та идеја, никада ми се није допадало креативно-идеалистичко дистанцирање, има нешто демонско у себи, садистичко, као што има и у понашању Мајстора према Маргарити. Тако изазвана чежња је мрачна и погубна, пуна сумње, не само у предмет своје жеље, него временом и у себе самог, рушилачка је, једноставно – зла. Зато са њом треба брзо завршавати, одагнати је и ићи даље.

Права чежња је добра, пуна љубави, несебична, нежна.

***

Оно што нам је лето оголило и открило, не дајмо да нам јесен опет сакрије под опалим лишћем. Топлота се чува у речима, колико и у додирима, у чежњи колико и у љубави. Чува се у искрености и истинитости, којих има на свакој страници ***Суштине***. Оне су лековите и кроз песнике и писце лече људе и свет. Зато без страха идемо у јесен, са новом ***Суштином*** у рукама.

Синиша Лазаревић – *Аркаде* (уље на платну)

Приказ | Душан Ђорђевић Нишки

О књизи Наде Петровић *Реч у збегу*

...пред вама је књига у којој ћете сигурно препознати себе и открити у њој неке своје унутрашње приче за које сте мислили да их само ви чујете.

Ранко Прерадовић, књижевник

Живимо у времену кратких форми комуникације, као последице свеопште информатизације живота. Разумљив плод таквог културног миљеа је све чешћа појава кратких прича (*Бити као река*, Паула Коеља), у савременој светској али и нашој књижевности. Кратка прича Наде Петровић у књизи "Реч у збегу" специфична је. Изнедрена је из наших, српских културних образаца, традиције, историје али и савременог, разбијеног културног миљеа.

Бахтин је сматрао да се књижевност не може тумачити изван свеопштег контекста читаве културе дате епохе "*ИСТОРИЈА СРПСКЕ КЊИЖЕВНЕ КРИТИКЕ КАО КУЛТУРА"* (За и против историјског модела критике Предрага Палавестре), др Ана Мумовић.

Глобални тренд да се историја и културни обрасци потисну, битно су, од деведесетих година прошлог века до данас, искичмили релативно стабилан православно – словенски културни миље, који је вековима Србе одли-

ковао и разликовао од других европских народа. Наравно, Нада није намеравала да читаоцу сервира критику промена тих образаца, али својим причама овековечила је карактер нашег традиционалног културног миљеа. Показала је колико је померена оса, вертикала која нас одликује, у последњих неколико деценија. Колико је та промена ломила и ломи душу "данашњег човека". Нада, као да је верни ученик Роланда Барта – нуди причу без навођења читаоца да је то суд – о људима, времену. То оставља читаоцу. И то је најсветлија осна тачка свих прича у књизи.

Тематском ширином, дубином сагледавања стварности, снагом свог унутрашњег доживљаја, бистрином мисли и реченице Нада Петровић успева да, маниром врсног виртуоза, тај свој доживљај пренесе нама с таквом јасноћом да нам се чини као да је наш био одвајкада, само што је неко други пре нас уперио прстом у њега (Из рецензије Р. Прерадовића).

Не знајући за ове Прерадовићеве оцене текста и стила Надиних прича и сâм сам долазио до таквог закључка, и дословце, у једном свом коментару на објаву Надине песме "Здравица" у блогу *Златни Скарабеј* који уређује Нада, написао сам: "Прихватио сам Надину Здравицу као своју. Живели". Или, коментар са позајмљеним речима од Наде на *Успутну белешку,* такође кратку причу објављену у блогу: "свака је наша реч дубља од тишине и бржа од мисли"...

Карактеристичан је коментар на Надину песму *Господе помилуј:* "Свака реч је као да је моја". Колико

таквих "мојих коментара" има кад читам сваку Надину причу из књиге

Реч у збегу? Небројано. Да, уверићете се и сами да су то и ваши коментари!

У тексту већ поменута др Ана Мумовић, у свом опширном прегледном приказу тврди да у колико народ не познаје своју културу и историјску баштину, он нема ни будућност.

Надине приче су толико наше колико имамо слуха за пољуљану традицију и историју српског народа, колико чујемо наше претке у свакодневном нашем опхођењу, колико живимо у духу Мајка Маре, и њених снаја и синова. Колико је мајки Југовића и после Југовића, бранилаца и јунака са Кошара, са Јухора, Цера ...Свака српска чука изнедрила је јунаке који су пали за огњиште и своју родну груду. Само у Првом великом рату две трећине српског становништва страдало је у одбрамбеном рату од Скадра, Крфа, Солуна... све до најмлађих стратишта и наметнутих ратишта, Кошара и целог Косова и Метохије и целе Србије.

Колико нам је близак однос – до јуче добрих комшија, који се у наметнутом рату за нечије интересе гледају преко нишана... Колико је Хајрудина и Стојана, од заједничког претка, натерано у међусобни обрачун само зато што су имали различита верска опредељења! Колико је бремених и добрих Милки тешило и лечило своје повратнике из тих ратова? На путу – распућу нам преци застали да нам дом свију, где се од намерника није могло мирно живети и огњиште топло чувати.

Ко то у историјско – культурној матрици нема и не чује, приче Наде Петровић нека не чита. Ко живи од сада за сада, ко је за мастан оброк веру заборавио, ко је од воденице Хостел направио, од оранице друмове правио, ко је од школе играоницу начинио, нека не чита ове приче!

Ако вам је блиска радост рађања потомака, радост доласка на свет наследника, ако сте икада осетили да је цео свет ваш кад се роде близанци, читаћете причу "И помоћ и одмена". "Урош (деда) скиде шајкачу, прекрсти се неколико пута, паде на колена и крену земљу да љуби. Није престао све док из куће не изађе Стамена и не рече: "И мушко и женско. И помоћ и одмена. Нек су нам живи и здрави. А ви, шта сте се укипили ко младе? Деда где је кубура?"

Погледајте како се нижу песничке слике:

"Чу се глас детета, убрзо и други (1.)

Из куће изађе Стамена и рече: (2.)

И мушко и женско. (1,3.)

И помоћ и одмена.(4.)

Деда, где је кубура?(5.)

Ређају се снажне приче *Несрећница, Велика мука, Одговор на писмо*, приче о обичним радницима, људима од заната, који, да би поднели тежину посла збијају шалу од збиље која их окружује! А породице, жене и деца, прави хероји. "Видех његову женицу (радника Тошкета), а она као да је изцикљала и још додатно се уфитиљила и утањила. И глас јој је био чудан, променио се, па чак и у оним тренуцима кад је покушавала да гласније говори у ствари је шапутала". Тешки дани инфлације на примеру

Тошкетове породице, слика је целе Србије. Али, збиља нам је таква – за украдени камен за покривање купуса у каци (Радојица), за посечено дрво у парку (Тошке) да би породицу оставио живом, губи се посао или се иде у затвор, а за покрадено злато из резерви Земље, кривац не постоји!

Лук и вода је оброкован на њиви, као ужина, по велкој врућини, током жетве када нам је село било живо, што је значило здрава исхрана, али ако се лук и вода једу током више деценија због инфлације, касније и продатих фабрика и изгубљеног посла онда је то наша прича коју је Нада испричала потомцима за памћење и наук. Наметнута изолација Србије, отежано пословање домаће привреде које су стране корпорације изнудиле, отерали су све становнике у сиромаштво и страх за опстанак. Распродаја народне имовине после насилне смене влати двехиљадитих година наставак је корпоративног либералног капитализма да се угнезди на наш кућни праг да од Срба учини послушнике и робове у његовим Грос хаусима. Тај страх осећали смо сви, онда, и данас.

Почетак бомбардовања без образложења, живот у склоништима, на коприви, води, вођу, на луку и води, са страхом за живот деце, пре свега. "... шта и коме рећи када речи у грлу постају лепљиве па неће преко усана", каже Нада са јетком горчином обесправљеног, оног из *Електронске индтустије, Машинске индустије Ниш, ГОШЕ, Заставе...* Коначно, свију нас!

Силовање целог једног народа, незабележено у историји новије цивилизације, ако занемаримо – истребљење америчких Индијанаца, трговину црним робљем из

Африке и много других намерно изазваних криза у свету. Због профита, једини им је одговор!

Тужна прича *Маркица* са извајаним ликом домаћице куће, одсликава добар део патњи народа под теретом тог и претходних времена! Писмо које јој "поштар" уручује, нажалост није писмо које је она чекала, са маркицом, неки глас њених надања, то је писмо, по казивању свештеника села, решење извршитеља за попис имовине због дуга који се деценијама гомилао! По овој се причи може дугометражни филм, о страдањима и судбинама људи, да сними. Нада ју је сажела на три странице. Толико сабијених емоција исказала "речима у збегу", несвакидашњим стилом правог мајстора писане речи! Које су то речи у збегу? Па оне, које заборависмо, које ишчезоше из нашег свакодневног саобраћања људског и хришћанског, кад смо љубили ближњег свог, када смо помагали онима у невољи, када смо их саслушали, када смо се поздрављали помињући Бога сваки пут, када смо се радовали туђим радостима и плакали у туђим жалостима! То су речи од којих застаје дах и светлуцају сузе на очима још код помисли на њих. Драговољно се одрекосмо тих речи које бејаху одреднице карактера Србаља од којих век имају само псовке изговорене у тренутку непромишљености и срџбе коју нам подарише силни.

Нећу вам, намерно, овако даље говорити! Нећу и тачка. Читајте, бре! Навешћу вас, навадићу вас да примате сажвакано! Тога више нема. И готово! Ево вам само лепих наслова осталих прича: *Омча, Зов кукувије* (е питајте се шта је то!), *Жута дуња, Вера, Карта у једном правцу,*

Рођенданска, Шаховска табла, Брука, Ћутање, Заборав, У болничком кругу, Последње виђење, Није Лека луд, Трпеж и крпеж... Наравно да има још.

Понављам сјајан став и мишљење рецензента књиге: "Тематском ширином, дубином сагледавања стварности, снагом свог унутрашњег доживљаја, бистрином мисли и реченице, Нада Петровић успева да, маниром врсног виртуоза, тај свој доживљај пренесе нама с таквом јасноћом да нам се чини као да је наш био, одвајкада, само што је неко други пре нас уперио прстом у њега", Ранка Прерадовића. И био је у праву!

Пећа Радовановић – *Херцеговачки бегунци*

Трагом писаца | Бранимир Ћосић

Пише: Милена Ћировић

ПОКОШЕНА МЛАДОСТ

Колика је моћ књижевника да се удуби у ликове својих приповедања, колика му је способност представити њихов унутрашњи доживљај спољашњег, открива пишчева спознаја личног поимања света стеченог у детињству, која је сенка сваког његовог дела. Ту се преплићу портрет и аутопортрет као међузависност.

Почетак свог детињства Бранимир Ћосић неће запамтити, јер је имао само две године када је очева смрт променила правац и његов усковитлани животни ток, а започео га је у мачванском селу Штитару крај учених родитеља. Обоје у улози учитеља, описмењавали су децу. Мали Брана није имао срећу да од оца научи прва слова, јер доба преврата целој породици је преокренуло живот, одузимајући Брани оца смртним рањавањем у једној побуни. Тако је, као једино дете, имао мајчино крило само за себе.

Због посла његове мајке живели су периодично у више области: Космај, Неготин и Краљево, у коме је отпочео школовање, да би у Београду завршио основну школу. Као једанаестогодишњак, јединац над којим мајчинска љубав брижно лебди, заштићен као чедо, одједном осећа угриз живота, болан, онај који оставља отисак најјачег зуба утиснут у памћење. Нежељен раскид са безбрижношћу, школовањем, морао је прихватити као неминовност и сазрети на пречац, јер је Први светски рат наметнуо борбу за опстанак. Са мајком и мноштвом света који су бежали од налета авиона, од окупатора, возом су стигли у Ниш. Те страхоте и своје страхове носио је у себи неизбрисиво, а касније их је пренео у свој најпознатији роман *Покошено поље*. Транспозиција самог аутора је у лику Ненада Бајкића, који са мајком Јасном прве дане бомбардовања проводи у подруму, а касније возом напуштају Београд. Мајка, учитељица и дечија списатељица је била доминантна личност у Бранином животу и као такву преноси је у роман, као жену – борца, која за време рата настоји да сачува пристојан живот с великом муком обезбеђујући намирнице.

Рат је утицао и на образовање целокупне Србије, тако што је аустроугарски окупатор забранио рад свих

средњих школа и гимназија. Када се Брана са мајком вратио из Ниша била је 1916. година и аустроугарска окупациона власт отворила је Царску и краљевску реалну интернатску гимназију. Школски програм био је прилагођен потребама окупаторских власти и у складу са начелима аустроугарског образовног система, а уџбеници су углавном добављани из Загреба. У том периоду Брана је добио јаку упалу плућа, коју никада није успео да излечи, већ напротив, прерасла је у туберкулозу. Често болестан све је мање времена могао пратити наставу, те му је, на молбу његове мајке, приватне часове држао књижевник Момчило Милошевић, који је радио у тој окупаторској гимназији и који ће му и после рата остати заштитник и пријатељ.

Као писцу претходна два романа *Врзино коло* и *Два царства,* три књиге приповедака, бројних публикација, јер се професионално бавио новинарством, роман *Покошено поље* има романескни облик који је највише одговарао Ћосићу, због тога што је могао лакше да испуни захтеве јединствене перспективе доживљавања стварности. Доказ пишчеве уверљивости јесу вредности за које се он опредељује, у име којих говори и помоћу којих описује своје време и одмерава његове тежње. Углавном су то познате моралне вредности, које је ново доба угрозило својом незаситом глађу за богатством и моћи. Оно што је заједничко за сва три романа јесу управо етика и духовност, борба добра и зла. У Ћосићевом последњем делу уочава се емотивност и, практично, дело је аутобиографско. Може се повући паралела како између главног

јунака Ненада Бајкића и самог писца, пишчеве мајке са мајком главног лика тако и многих догађаја и дешавања. Чак постоји очигледна веза између Бајкићевог оца и Браниног оца, јер су обојица радила у Шапцу као учитељи. Оно што је поистовећено у роману са романопишчевим животом јесу дешавања по избијању рата када се четири стотине ђака, правника, филозофа, техничара, сликара, учитеља, дакле људи и омладине свих профила, нађу на железничкој станици чекајући воз који ће их удаљити за пар стотина километара од ратних страхота. Ћосић је пратио свог јунака усредсредивши се на његове могућности поимања. Тако је у првом делу књиге описао живот у позадини, окупацију, немаштину, осакаћене ликове, беспомоћне, атомосферу туге, призоре испраћаја регрута, и сахрањивања мртвих. Роман у првом делу више личи на пишчев дневник, у коме је сачувао сећање на погинуле ујаке као регруте, одлазак са мајком до Ниша возом, гледајући живаљ на станици, њихова лица и хаотичне покрете, борећи се једино за спас сопственог живота. Та борба за опстанак изазива метеж међу људима и у души малишана. Безазлени дечак се сусреће први пут са људском злобом и честим губљењем достојанства. Он је више као посматрач и пасивни актер успео да дође до истинске човекове бити, људског карактера у времену где циљ не бира средства, те су издајства неминовна, што код обојице, и писца и главног јунака доводи до губитка наде у могућност достојног живљења.

Бранимир Ћосић је роман поделио на два дела и у оба дела представљен је животопис јунака Ненада Бајкића,

који је, у ствари, пишчева сенка. Први део, који се зове *Читава једна младост*, обухвата Први светски рат и преживљавање породице Бајкић (читај Ћосић), веродостојно описујући ратне прилике. Други део, под називом *Силе*, посвећен је поратном времену, у коме су осликани друштвени механизми у једном неправедном друштву. Бајкићева професија новинара се подудара са пишчевом. Према томе, осим личног доживљаја, Ћосић је искористио мноштво података, бавећи се новинарством, да би представио историјска и друштвена збивања онаква каква јесу. Он је изразити идеалиста, човек чистих моралних убеђења, борац за истину и правдољубље. У другом делу акцентована је угроженост етике у поратном друштву. Ту већ користи своје знање криминалистичког новинара – репортера и приказује различитост друштвених механизама, спрегу између капитала, власти и штампе, као и њихове махинације и преваре.

У претходна два романа Ћосић је унео своја психолошка размишљања, док му последње и најпризнатије дело остаје, пре свега, документ и прилог за познавање једног времена. Желећи да овим делом обухвати ратно и поратно време писац се определио за роман једног јунака, у коме најпотпуније осликава принципе свог идеализма. Истовремено осуђује преступ морала и позива у одбрану људске моралне чистоте.

Једно је извесно, а то је да је роман *Покошено поље* уврштен као најбољи роман Бранимира Ћосића, управо зато што се најбоље може пренети само оно што се доживи. И сам писац је био мишљења да "Не остаје у

свести народа – па ни у књигама историчара оно што народ највише пропати, већ оно што песници и писци најбоље опевају".[1] Ћосић интерпретира догађаје и карактере инспирисан властитим искуством и тако уобличава своја дела, осликавајући истовремено и историјска збивања и друштвени живот.

Живео је кратко. У нашој књижевности и култури први је установио интервју са књижевницима. То је особена форма коју као новинар користи преносећи разговор са Бором Станковићем, Милошем Црњанским, Тином Ујевићем, Миланом Ракићем, Станиславом Винавером, Вељком Петровићем, Густавом Крклецом, Сибом Миличићем, Божидаром Ковачевићем и Душаном С. Николајевићем и то је сажео у дело *Десет писаца – десет разговора*. Писао је све жанрове књижевности осим поезије. Због болести лечио се у Словенији, Швајцарској, Силвану, Лозани. Уписивао је више факултета: Филозофски факултет, одсек за групну књижевност, студије опште историје, настављао студије у Паризу, али их због болести није завршио.

Стицајем околности животни век му се подударио са очевим. Обојица су имали свега 30 година када су се упокојили. Сломљен од болести умире у Београду 29. јануара 1934. године, два месеца након објављивања свог последњег романа *Покошено поље.*

[1] Бранимир Ћосић: *Кроз књиге и књижевност,* стр. 146

Две песме | Ненад Трајковић

ДЕФИНИЦИЈА У САМОПОСТАЈАЊУ

нико није разумео речи које смо упутили
трагикомични наставак живота уследи
као рутина вишемиленијумског постојања
и док подвлачим црту различитих жена
сећање се своди на тебе искључиво и стално
као нешто лепо и непоновљиво
са немогућим крајем и немогућим бескрајним трајњем
зато што свака прича има крај
а већина оних које смо упознали увек најпре прочитају крај
да их неизвесност неразумљивих речи не убије
и крај скрате пре наступања
јер то је антоним јер то је равнотежа у космосу
за која немаш сазнања као човек
и једино што људски је да кажеш тада
who the fuck или *fuck it*

ако бих рекао да сам те волео
(а то ми право нико не може оспорити)
као што си и ти казала да си мене
рекао бих да је све то најближе истини о вољењу
нас који смо стегнуте душе могли да је прихватимо
и колико заправо умели да примимо благослов

ону што нема дефиницију
она из чијег имена црпемо постојање
ону што сви доживљавамо другачије
и пре него да нам се деси
јер у свом том незнању има на милионе различитих
облика
и то да си ти моја и ја твој
не спутава да кажемо
who the fuck или *fuck it*

на овом свету нас има толико
и тај облик очију груди тела гласа интересовања
може се наћи у некој другој забити сем наше
са повећаним интензитетом бола и трајања
на сваки скрајнути поглед ничим изазваним
а да ли ћу и ја некој бити привличан као теби
то већ није ствар љубави већ калкулације
која гаси све и каже
who the fuck или *fuck it*

да ли се сећаш нашег последњег разговора о нама
било је то возом на релацији Врање– Ниш– Београд
иако се чинило да си ти сишла на станици у Нишу
а ја продужио даље и хватао нове возове

како бих упознао свет нашао дефиницију
како бих ти заборавио име (некада као да делује)
како бих ти био далек да би ми постала ближа
сада сам сигуран када возова више нема

да се ништа од овога што пишем није десило
(сем нека нова прича након чијег краја
остаће непрочитана али
who the fuck или *fuck it*)

или смо ти и ја отпутовали оним истим возом
у оно исто време
и још увек ауто не покрећемо из гараже
и возимо се
у нечему што личи између *Schiefe Ebene– a* и *TGV– a*
са *WARP* погоном
како бисмо крај могли изнова да преправљамо
како би смо на крају рекли
who the fuck или *fuck it*

МОЈА МАРИ

док се из лимарије стопљених гума са асфалтом чује
Mother Russia Poetry Majestic[2]
кажем ниси ти Шарлот блудница из Вестминстера
ти си Мари само убијена од бола када дан потамни
када ноћ и ти стојите на ћошку последње планете
која се заправо никако и не зове јер је нема ко
упамтити
међу квадратним километрима беде у овоме
преосталом свету

[2] Стих из песме *Mother Russia* групе *Iron Maiden*

где нематеријална превазилази ону другу материјалну
видела си то од мајке како учи дете да боље проси
и од детета како учи мајку да осмех уме бити
жалоснији од суза
видела си то сломљена од бола и одглумљених љубави

док из аута већ избија *Run To the Hills*[3]
као исувише романтичан одабир музике
црвене улице склањају природу око нас
и само нас дуго ћутање и поглед напред могу вратити
назад
и тај времеплов самохипнозе не тражи одлуку већ
побуну
а ја не могу предвидети у овом напречац одиграном
чину
да ли је моћ генетског или социолошког
створио ти помисао да јеси Шарлот из Сохоа
али ја не возим ауто спорта ради тамо ка брдима
(подударност)
и бојим се искрено се бојим да променим *CD*
на овој *no name* планети
страшној планети без љубави
јер све мислим
у оскудним трепереньима наде да нас још *он* може
спасити
кажем ти можда исувише романтичан за наш појам

[3] Назив песме групе *Iron Maiden*

егзотично је ово путовање
а то значи пуно илузорних очекивања
и пуно вере у преосталог човека
али се бар нико неће смејати када дижеш ноге Мари
јер ти ниси Шарлот што мења свој кварт за Ист Енд
и молим Бога да је све у твојој глави
због погрешног одабира књига
или уопште недостатка литературе
коју могу надокнадити док не стигнемо у брда
јер између свакаквих гласина једна је истинита
оно што се не купи нема ни цену гладна Мари

док папучу на гас притиска *hard rock*
мислим да разумеш како
life is not for screwing
одлази аутономија слуха
све нестаје и све се рађа
брда су ту где смо стали
да одмеримо тежину првог корака
слободна Мари

О ПЕСНИКУ

Ненад Трајковић (Пирот, 1982) је песник. Дипломирао је на Правном факултету у Крагујевцу. Објавио је три збирке песама: *Трагови* 2008, *Водим те у музеј* 2011. и *Ветар са језика* 2016. (награда Раде Томић). Превођен на енглески, руски, немачи, француски, пољски, македонски,

бугарски, словачки, шпански и грчки језик. Објављивао у књижевним часописима: Златна греда, Градина, Књижевне новине, Кораци, Багдала, Бдења, Поља, Траг, Исток, Сент, Савременик, Стремљења, Литерарни отисак, Ријечи, Eckermann, Домети, Современост (Македонија), Poem (Британија), Pickaroon Poetry (Британија), Свежий взгляд (Русија), Romboid (Словачка), Azahar (Шпанија), Scarlet Leaf Review (Канда), Voices de la Luna (САД), Random Poem Tree (Тринидад и Тобаго)... Заступљен у Антологији 9 векова српске поезије *Од А до Ш / Von A bis Z*, двојезично, на немачки и српски језик, коју је приредио Јохан Лавунди. Добитник интернационалне књижевне награде ИК *Мелник* за најбољу песму *Хлеб за просјака*, на XIV сусрету писаца у Бугарској 2013. године и награду *Раде Томић* 2015. за најбољи песнички рукопис *Ветар са језика*. Живи и ради у Врању.

Ангажована поезија | Благоје Савић

ПЧЕЛЕ НА СТЕПЕНИШТУ

Све пчеле на степеништу
постају тихе
њихов хорски глас свакодневног зујања
остаје без свађе

У тишини где је папир запаљен
угасио си светло

а ближњи те дозивају
бацају нешто са прозора
на твоја леђа
да би ти сутра препознао
буку јутарњих сенки
и своју крв која ће одвојити
све штетне речи

Ускоро ће све дрвеће на свету
проговорити и дати нам нове информације
о ономе
који трује наше месо

У СТАЈАЊУ ТИШИНЕ

опет у празној соби неред
због лошег сна
ствари постају неважне
остају изокренуте
ти си први иза њих чуо звук планине
и нечије ходање кроз око магле
твоје срце је трајније од твоје будућности
неко је већ приметио у корену тишине
где је мајка седела "расте трње среће"
али децу нико не спомиње
ни где су отишла
ни када ће се вратити
због смрти суседа

испред библиотеке
на изласку из града
полицајци пију кафу
једна препознатљива жена
покушава у срцу беспослених да те стигне
и да ти каже чија је рука снег отровала
у оку онога што нас створи
ни данас нико нам неће показати
своје лице и своје мане
ко смо ми да верујемо
у оно што јесте
под земљом кроз глас уснулог кажи
ко је очистио ружу у твојим грудима

између прстију ноћи
која је такође смртна
у глас утопљени

О ПЕСНИКУ

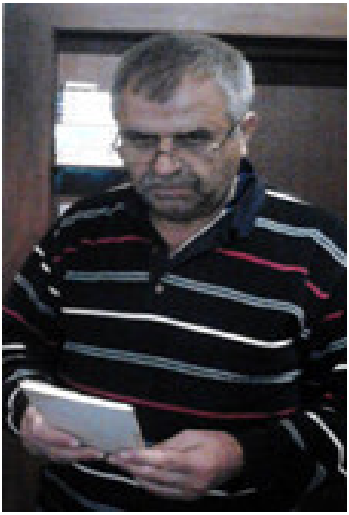

Благоје Савић је српски песник. Дипломирао је на Филозофском факултету, група књижевност и језик у Приштини, Србија. Дуго година радио као директор Народне библиотеке у Гњилану. Објавио тринаест збирки песама. Добитник је многих награда. Песме су му преведене на неколико језика. Заступљен у домаћим и светским антологијама.

Живи и ради у Врању.

Критика

Пише: Сања Живковић

ЈУЛИЈИН ОДГОВОР | ГЛЕН ДИКСОН

Интересовање за причу о Ромеу и Јулији, не јењава од тренутка настанка истоимене Шекспирове драме до данас. Многи аутори су у својим делима покушали да разреше мистерију у којој мери је прича о двоје трагичних јунака истинита, а било је и оних који су се трудили да ситуацију сагледају из другог угла и причу заврше на другачији начин. Књига Глена Диксона "Јулијин одговор" не покушава ништа од наведеног, а открива много тога.

Аутор већ насловном синтагмом поставља пред читаоце изазов да открију ко је Јулија и на која питања она може одговорити. Тиме они постају истраживачи, пред које стално искрсавају нова питања и енигме које треба разрешити. Роман има три наративна нивоа, која се због своје сложености могу даље развити у три засебна дела. У њима постоји и поигравање временским токовима, која се

повремено укрсте, те је на читаоцу да одреди о којем од њих је у датом тренутку реч. Ако поменуте нивое посматрамо као концентричне кругове, могли бисмо рећи да се фабуларни ток креће најпре од споља ка унутра, а затим враћа у супротном смеру. У првом и најобимнијем Диксон води читаоце у књижевнотуристички обилазак знаменитости Вероне, које су у вези са Шекспировом трагедијом. Тако сазнајемо како изгледају Јулијина кућа, чувени балкон, биста, гроб, али и како до њих доћи. Такође, на подробан начин се објашњава ко су Јулијине секретарице, како оне одржавају комуникацију са људима широм света у име трагичне јунакиње и које свечаности одржавају њој у част. Посебно је интересантно што су писма која се помињу аутентична са измењеним именима аутора и местима одакле долазе, те читаоци постају део Јулијиних секретарица, чиме ово дело превазилази своје оквире. Што се времена тиче у овом нивоу радња константно тече у садашњости, све до једне тачке када се укршта са прошлошћу, потире је и започиње будућност. Тачка укрштаја је тренутак када се у животу главног јунака појављује нова љубав, која у потпуности потире стару. Наиме, тиме долазимо до другог нивоа, који се односи на Гленов емотивни живот, а који се грана у два дела, и то: први, који се односи на прошлост испуњену незвраћеном љубави од стране Клер и болну издају, и други, када у јунаков живот улази Дезире и показује му шта љубав уистину јесте. Трећи, али не мање важан ниво расветљава Глена као професора, истичући његов педагошки метод при предавању драме "Ромео и Јулија“. С обзиром на то да су у њему

описане стварне ситуације и проблеми са којима се предавачи срећу, може се сматрати и неком врстом водича у наставном процесу. Ово дело изашло је из оквира фикције чињеницом да се, како је и сам Диксон на крају напоменуо, већина ствари њему заиста догодила, као и да готово сви ликови који се помињу заиста постоје. Такође, поступком да не сакрије себе иза другог имена, већ да се у потпуности разоткрије додатно га је приближио читаоцима, а причу учинио "живљом".

Све наведено само је делић онога што се читањем романа може открити. Диксон је у њему показао изузетну способност да наведе читаоце на даља истраживања и бављење причом о трагичној љубави и Верони. Бавећи се Ромеом и Јулијом на другачији начин од осталих аутора показао је да толико пута проучавана прича и даље може бити извор нечег новог. Такође, Глен је покренуо и многа питања која се тичу трагичности људских судбина, а све у циљу да се дође до одговора да ли и у којој мери човек управља својом судбином.

Поезија за децу | Јелена Билић

ПРОЖДРЉИВАЦ

Има један мали Боле,
А тај Боле јести воле.
Има трбух, каиш пуца,
Баш је права дебељуца!

Може јести колко 'оће,
Обожава свеже воће,
Али много више воли
Ону храну која гоји.

Једе пите, пљескавице,
Разне штрудле, кобасице,
Воли торте разне сорте
И колача разне врсте
– да полижеш прсте!

Воле јести грожђе суво,
Ал´ му драже прасца уво.
Много воли јести пице,
А тамани и крофнице.

Ух, лепа је и мусака
Коју њему спрема бака,
И меса печена
С преливом од рена...

Боле, сине, мораш знати
– поручује њему мати –
Није добра храна так'а,
Имаш буре од стомака.
Мораш јести здраво,сине,
Мораш јести витамине!

ВОЛИМ ТЕ

Нећу више крити тајну,
Објавићу ту вест бајну,
Па нек од сад сви то знају,
Да Немања воли Мају!
Рећи ћу јој: "Слушај, мала,
Да те волим није шала“.
А уз то ћу рећи само:
"Љубим руке, моја дамо!“

ЉУБАВ

Чврсто сам решио
Да ћу лепој Сари,
Објаснити данас

Како стоје ствари.
Она је обучена
По последњој моди,
Бонтону је учена,
Ко по писти ходи.
И ја морам тако
Носит лепе ствари
Обук'о сам сако,
Кô господин стари.
А шешир ми је
Даривао деда,
Каже ми да неће
Са њим бити једа.
Уз све сам понео
Један букет цвећа,
Да сва та озбиљност
Изгледа још већа.
Стадох пред Сару,
Сав срећен тако,
И у том сам часу
Збунио се јако.
Почех да муцам
И да се тресем,
Па и да штуцам,
Сав сам занесен...
Треба да причам
А грло ме гребе...
Тада зачух речи
"Волим и ја тебе“.

КОЊСКО ВАСПИТАЊЕ

Морам рећи деда Лази,
Шта се збило, шта ме мучи,
Његов коњ се мени плази,
Васпитању нек га учи!
Да се плази – то не ваља,
Навика је стварно ружна,
А када смо код детаља
– Не остадох ни ја дужна!

О ПЕСНИКИЊИ

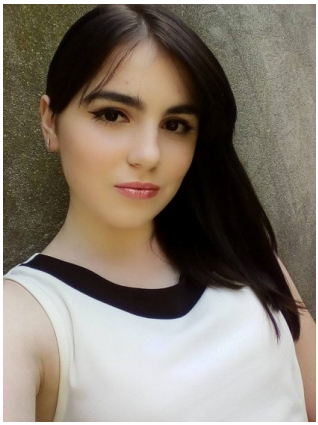

Јелена Билић

Рођена је у Новом Саду 15. августа 2000. године.

Завршила је Основну школу *Ђура Јакшић* у Кађу, где и живи. Тренутно је четврта година новосадске гимназије *Светозар Марковић*. Од малих ногу пише поезију, углавном за децу.

Споменар српских песникиња

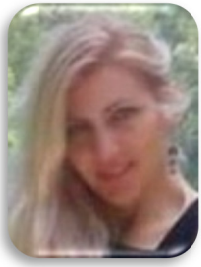

Пише: Кристина Павловић Рајић

ПЕВАЧИЦЕ СРПСКЕ НАРОДНЕ КЊИЖЕВНОСТИ

Странице *Споменара српских песникиња* у овом двоброју посвећене су певачицама народне књижевности, претежно гусларкама. Многе од њих, знане и незнане, живеле су можда и најтеже судбине српских песникиња, идући непрестано од немила до недрага, преносећи народну епску песму ради опстанка голог живота. Често су то били слепи људи, јер су тим послом готово једино у то време могли да се баве.

Поставља се питање ауторства. Нова тема, историјски догађај или јунак би био опеван по устаљеним колективним обрасцима, оштим местима народне књижевности, што су морали изнедрити даровити појединци – ствараоци или спеваоци (за које су сматрани Слепа Живана на првом месту међу женама, као и Слепа из Гргуреваца). Једнако битни су и певачи преносиоци (Слепа Јеца, Слепа Степанија...), који су синтетизовали, уносили

измене, допуне у већ постојеће песме, стварајући варијанте песама.

Многи од народних певача и певачица уз јаворове гусле, нису упамћени, јер се томе није придавала важност. Песма се схватала као колективна творевина. Зна се да је сам Филип Вишњић одбијао да призна ауторство песама о догађајима Првог српског устанака, баш из тих разлога. Остала су записана поједина имена и врло штури, непотпуни подаци уз њих, само захваљујући записивачима народних песама, у првом реду Вуку Караџићу.

Слепа Живана, спада у ред најзначајнијих Вукових певача. Родом је однекуд из Србије. Као гуслар је ишла све до Бугарске. Настанила се у Земуну, где је друге подучавала овом умећу, између осталих и Слепу Јецу. Претпоставља се да је Вук Караџић Слепу Живану срео у Земуну 1815. године и од ње записао песму "Марко Краљевић и вила". Неке њене песме спадају у врхунска остварења наше народне епике: "Смрт војводе Кајице", "Иво Сенковић и ага од Рибника". Њене су још и песме: "Марко Краљевић и Алил-ага", "Наход Момир", "Марко Краљевић и Мина од Костура" и "Невјера љубе Грујичине". Посебно је била инспирисана патријархалном породицом, тајанством крсне славе, свечаном атмосфером. Преминула је 1828. године.

Слепа Јеца (право име Јелисавета Марковић), такође из Земуна. По некиим причама умрла је на порођају, четрнаест дана после Слепе Живане (1828). Од ње је Вук забележио песму "Смрт војводе Пријезде" и

"Љубу богатог Гавана" (епску песму у седмерцима). Варијанте њених песама су сажетије и дорађене.

Слепица из Гргуреваца уз Живану је највећи женски певач међу женама, а уједно је и међу најзначајнијим гусларима иначе. Претпоставља се да је пореклом са Косова по честим косовским мотивима које је уткала у своје песме. Јунаци њених песама се најчешће налазе у тешкој, чак и по живот опасној ситуацији, из које успевају да се спасу, сви сем девојке у песми "Косовка девојка". (Песма је која спада у ред највеличанственијих наших епских песама.)Од ње потичу још и песме: "Марко Краљевић укида свадбарину", "Обретеније главе кнеза Лазара", "Пропаст царства српскога", "Марко Краљевић и орао", "Мусић Стефан".

Слепа Степанија била је родом из Јадра, баш као и сам Вук. Од ње је Вук чуо песму "Свеци благо деле", једну од најпознатијих неисторијских песама, затим песму "Царица Милица и Владета војвода", као и песме о Светом Сави и Светом Николи. Степанија није била иноватор, већ је верно преносила старе варијанте песама.

Савка Живковић је Вукова рођака од које је записао велики број лирских народних песама, објављених потом у "Малој простонародној славено-сербској пјеснарици" (1814). У Бечу је певала Јернеју Копитару, који се дивио, што лепоти наше народне лирике, што Савкином умећу и предложио Вуку да њену слику стави на корице ове збирке, али до тога ипак није дошло. Остала је уткана у ванредно лепе стихове. На њен наговор Вук је прикупљао и "Особите песме" ласцивног садржаја (Објавио их је САНУ

у пет књига с назнаком "Само за научну употребу" , а потом је објављена и једна књига у издању *Просвете,* позната као "Црвени бан" седамдесетих година 20. века.)

Занимљиво је овом приликом споменути и "Слепачку академију" у Иригу, која је била актуелна у 18. веку, до 1780. године. Није то била академија у правом смислу те речи, већ нека врста зимовника, када се у зимским месецима није могло путовати, нека врста еснафског удружења гуслара који би ту размењивали песме, допуњавали свој репертоар.

Миодраг Матицки у својој књизи "Језик српског песништва" наводи да је по једној причи тзв."Слепачка академија" била у једном подруму укопаном у брду, а по другој причи је то била зграда свиларе у улици која води од чесме према Хопову. Та зграда је страдала у пожару, па су њу и околне лагуме населили слепи певачи, које је као и сиромахе, помагала општина, истиче у књизи "Пјевање уз гусле" проф. етномузикологије Димитрије Големовић.

У "Дневнику" Милице Стојадиновић Српкиње у "Фрушкој гори 1854" стоји записано да су "слијепим пјевачима аустријске власти забрањивале пјевање епских пјесама на црквеним славама. Цесарско краљевско министарство Аустроугарске 1780. године донијело је одлуку о затварању школе због њеног националног рада и слабог успјеха илочког фрањевачког самостана на покрштавању Срба у Срему. У тужби се наводи да српски гуслари шире песме у којима се величају српски јунаци у борбама против Турака и да уједно шире шизму, тојест православље". Хрватски музиколог Фрањо Кухач пише да је Иришка

академија распуштена царским рескриптом, али не наводи ни разлог распуштања ни тужбу фратара. Према причању доктора А. Ивића, тужба се налазила још 1920. године у Бечком дворском архиву.

Уводни део ове рубрике може се читати као напомена уз песму која следи, "Небески Ириг". Настојала сам да кроз епски десетерац проговорим о женама – значајним ствараоцима и преносиоцима српског национа-налног блага, о колективном духу који се осећа у метрици, мелодици, мотивима и болним тачкама које су нам архетипске, које као Срби у крви својој живо осећамо. У завршном делу овог *Споменара* (као и у песми *"Небески Ириг")* налазе се одабрани одломци народних песама записаних од певачица о којима је до сада било речи.

Кристина Павловић Рајић (певалац)

НЕБЕСКИ ИРИГ

Шта то сија усред мркла мрака?
Дал' то звера око белосветско?
Дал' уходе чкиље са небеса?
У вештачког није сјај смарагда,
штоно светли кад месец задрема!
Заблистала ко сунашце Дана!
Све трепери од радости живе!
Долетела вила Равијојла,
долетела са Мироч планине,
посестрима Краљевића Марка.
Вековима не буди се Марко.

Не зна Србин ко му беху преци.
Не зна даље од трећег колена.
Одрек'о се крста и гусала.
Одрек'о се и Косова равна.
Не зна Србин где су му корени,
већ бауља светом странствујући.
Долетела вила Равијојла,
посестрима Краљевића Марка,
па се диви цвету врсних гласа.
Натпева се гласак грла бела,
натпева се небеским Иригом,
под којим је некад била школа,
била школа чувених гуслара,
што чуваше српску историју,
српско име и аменет славни.
Тешку муку кроз пркос певали,
српску патњу, а понос чували.
Манастира фрушкогорских звона,
звона звоне хорски са гуслама.
Разговоре над Иригом воде,
Равијојла, над вилама вила,
и Даница, звезда над звездама.
"Равијојло, ој, ти српска вило,
реци мени ко се окупио,
ко то песмом Србе разбуђује?
Ко то поје плачно и јуначно?"
Говори јој Марка посестрима:
"Мила звездо, ти засијај силно!
 Гусле буде обневидле Србе,

А на позив српског цар Лазара,
који виде запуштена здања,
који виде цркву Самодрежу,
у којој се причестила војска
пре великог Боја косовскога,
Ресавска је школа запустела.
Нити крова, нити пода нађе,
све зидине плачне и аветне.
Како виде, грдно невесео,
он заусти љуту своју клетву,
ал' се прену, те гусле заиска!
Једно небо с гуслама је свио.
Грунула је песма од давнина!
Штоно чујеш плачно и јуначно,
једна јесте Слепа нам Живана,
друга биће да је Слепа Јеца,
стихоротке епског десетерца,
из Земуна две славне гусларке.
Песму пева знану од старина,
песму пева уз гусле Живана:
"О, Кајица мој соколе сиви![4]
Ал' ти баби крила одломише
и обадва ока извадише!
Како ће ти преболети баба?"
Преплиће се љута опомена
Из Јелина грла танкосвила:
"Зло ти вино, драги господару, [5]

[4] Народна епска песма " Смрт војводе Кајице", одломак (записана од Слепе Живане)

зло ти вино, а гора ракија!
Пивница ти пуна јањичара:
Папучама пију вино ладно,
а за моје здравље намењују,
а тебека жива сарањују,
сарањују за душу ти пију".
Једно небо с гуслама се свило,
што по земљи с муком је ходило,
преносећи од уста до сута,
све идући српство чувајући.
Начинише жескиње посело.
Овде јесу певачице знане
а и друге, именом незнане.
Но је песма све из једног гласа,
све је песма из гласа народа.
Свака од њих кћер је истог рода,
истог рода, славнога српскога.
"Трећа јесте из Гргуреваца,
певачица пореклом с Косова."
"Јесте она, о Косовки пева,
о девојци с два кондира златна
што се шеће крвавим Косовом,
ево има већ шестсто година."
Она пева из свег својег гласа:
"Срдит Марко језди низ Косово,[6]

[5] Народна епска песма " Смрт војводе Пријезде", одломак (записана од Слепе)
[6] Народна епска песма " Марко Краљевић укида свадбарину", одломак (записана од Слепице из Гргуреваца)

рони сузе низ јуначко лице,
а кроз сузе гњевно проговара:
"Ој давори, ти Косово равно!
Што си данас дочекало, тужно,
после нашег кнеза честитога
да Арапи сад по теби суде!
Ја срамоте поднети не могу
Ни жалости велике трпети."
А од Вука, ено иде Савка,
од Бечлија, Моцартовог града,
у коме је српски попјевала
женске песме, од дичније дичну:
"Да ја знадем да је то истина.[7]
ја бих моје павте расковала,
па бих твоју узду оковала,
у чисто бих сребро оковала.
а ђерданом мојим позлатила."
Степанија, гусларка из Јадра
струну дирну гудалом небеским:
"Извезе се триста калуђера,[8]
извезе се здраво и весело,
однесоше прилог Светој Гори:
Жута воска и б'јела тамњана."
Песме грме, знане од старина.

[7] Народна лирска песма "Девојка и коњ момачки ", одломак (записана од Савке Живковић)
[8] Народна епска песма " Свети Никола", одломак (записана од Слепе Степаније)

Натпева се гласак грла бела,
натпева се небеским Иригом
под којим је некад била школа,
била школа чувених гуслара.
Царски закон забранио школу,
забраниле аустријске власти
гусле српске на црквеној слави.
Не знају ли, не знали их јади,
шта је инат, шта пркос у Срба?
Чојством знамо, али и јунаштвом
Кад прекипи да се састанемо!
Не знају ли, не знали их јади,
да се јаук до неба чак чује
глас гусала на вјеки вјекује!

Одломци народних песама које су записане на основу певања народних певачица.

СЛЕПА ЖИВАНА | ИВО СЕНКОВИЋ И АГА ОД РИБНИКА

Ал' беседи Ђурађ Сенковићу:
"Драго чедо, Сенковићу Иво!
"Јесу до сад књиге долазиле,
"Ал' овака нигда дошла није;
"Ако ли је кад и дошла 'вака,;
"А баба је онда млађи био,
"Па се није од књига плашио:
"Ово ј' књига аге од Рибника.

"Ага мене на мејдан зазива,
"Ја сам, сине, врло остарио,;
"Не могу се ни коња држати,
"Камо л' терат' по мејдану с Турци,
"А прести се нисам научио,
"Турком прести не могу кошуља."
Ал' беседи Сенковићу Ива:
"Родитељу, Сенковићу Ђурђу!
"Ако с', бабо, остарио врло,
"Те не можеш на мејдан изићи,
"Од Бога си мене испросио,
"Бог је мене теби поклонио,;
"Ја ћу, бабо, на мејдан изићи,
"Оћу твоју заменити главу."

СЛЕПА ЈЕЦА | СМРТ ВОЈВОДЕ ПРИЈЕЗДЕ

Па отиде госпођи у дворе,
Па госпођу прихвати за руку:
"О Јелице, госпођо разумна,
Или волиш са мном погинути,
Ил' турчину бити љуба вјерна?"
Сузе рони Јелица госпођа:
"Волим с тобом часно погинути,
Нег' љубити на срамоту Турке;
Нећу своју веру изгубити
И часнога крста погазити."
Узеше се обоје за руке,

Па одоше на бедем Сталаћа,
Па беседи Јелица госпођа:
"О Пријезда, драги господару,
Морава нас вода отхранила,
Нек Морава вода и сахрани!"
Па скочише у воду Мораву.
Цар је Мемед Сталаћ освојио,
Не освоји добра ни једнога.
Љуто куне турски цар Мемеде:
"Град– Сталаћу, да те Бог убије!
Довео сам три хиљаде војске,
А не водим него пет стотина."

СЛЕПИЦА ИЗ ГРГУРЕВАЦА | КОСОВКА ДЕВОЈКА

Моли Бога, моја душо драга,
Да ти с' здраво из табора вратим,
Тебе, душо, добра срећа нађе,
Узећу те за верну љубовцу."
И одоше три војводе бојне:
Њих ја данас по разбоју тражим."
Ал' беседи Орловићу Павле:
"Сестро драга, Косовко девојко,
Видиш, душо, она копља бојна,
Понајвиша а и понајгушћа:
Онде ј' пала крвца од јунака,
Та доброме коњу до стремена,
До стремена и до узенђије,

А јунаку од свилена паса,
– Онде су ти сва три погинула!
Већ ти иди двору бијеломе,
На крвави скута и рукава."
Кад девојка саслушала речи,
Проли сузе низ бијело лице,
Она оде свом бијелу двору,
Кукајући из бијела грла:
"Јао, јадна, худе сам ти среће!
Да се, јадна, за зелен бор 'ватим,
И он би се зелен осушио!"

СЛЕПА СТЕПАНИЈА | СВЕЦИ БЛАГО ДЕЛЕ

Не поштује млађи старијега,
Не слушају ђеца родитеља;
Родитељи пород погазили,
Црн им био образ на дивану
Пред самијем Богом истинијем!
Кум свог кума на судове ђера,
И доведе лажљиве свједоке
И без вјере и без чисте душе,
И оглоби кума вјенчанога,
Вјенчанога или крштенога;
А брат брата на мејдан зазива;
Ђевер снаси о срамоти ради,
А брат сестру сестром не дозива."
Њој говори Громовник Илија:
"Сејо наша, Блажена Марија!

Утри сузе од бијела лица,
Док ми овђе благо под'јелимо,
Отић' ћемо Богу на диване,
Молићемо Бога истинога,
Нек нам даде кључе од небеса,
Да затворим' седмера небеса,
Да ударим' печат на облаке,
Да не падне дажда из облака,
Плаха дажда, нити роса тиха,
Нити ноћу сјајна мјесечина,
Да не падне за три годинице;
Да не роди вино ни шеница,
Ни за цркву часна летурђија."

САВКА ЖИВКОВИЋ | НАЈЉЕПШИ МИРИС

"Ој дјевојко, душо моја,
Чим миришу њедра твоја?
Или дуњом, ил' неранчом,
Или смиљем, ил' босиљем?"
"Ој, бога ми, млад јуначе,
моја њедра не миришу
нити дуњом, ни неранчом,
нити смиљем, ни босиљем, –
веће душом девојачком".

Кад Ерос прозбори | Милутин Живановић

КАМАТАНТРА

У студентским данима упознао је малолетну девојчицу. Била му је то прва девојка и одлучио, тако, да је пази, упознаје, гаји и васпитава, до њеног пунолетства. Сваки дан су се виђали, одлазили у биоскопе, на концерте, дуге вожње бициклима до оближњих шума и река. Потицао је из патријархалне породице која је имала и женску децу, и која их је учила да када стасају за формирање својих породица поведу рачуна у одабиру партнера, са којим ће рађати здраву и лепу децу, да би били срећни у животу.

Имала је петнаест година, када су се упознали, требало му је три године стрпљења до њеног пунолетства. Прве године се нису ни за руке држали нити љубили. За шеснаести рођендан је први пут пољубио. Након тога су се повремено у шетњи на излетима држали за руке и љубили. А ода је она пожелела да оду и даље до тог завршног чина љубавног пара. Његов друг са студија имао је изнајмљени стан у центру града, где су се са њим и његовом девојком,често, уз музику дружили.

Предложила је да сутрадан у подне узме кључ од пријатеља и буду сами.

Био је узбуђен, јер ето и он ће коначно доживети сексуалне чари са женом, за чим је, годинама жудео, али је то желео, ипак, да први пут доживи са женом коју ће

оженити и која ће му родити децу. Чекао је да постане пунолетна, када ће и она као одрасла особа моћи да доноси одлуке о својој будућности у њиховој вези.

Њен предлог га је изненадио, а да јој то није ставио до знања.

Био је леп сунчан летњи дан, соба на спрату, окренута југу, кроз велике прозоре, сунчеви зраци су падали на француски лежај пресвучен чистим белим чаршафом. Зеленоока, са дугим, као нашминканим трепавицама, дугом, правом јаком косом, попут коњске гриве, лепим уснама и зубима, правилних црта лице, лепа девојчица, све га је то привукло и определило да има стрпљења, с тим девојчурком, до њеног пунолетства.

У гимназији, уз разредног старешину, заволео је философију, и заинтересовао се за *каматантру* – источњачко тумачење љубавне вештине и сексуалног заноса.

Парови који досегну тантрички занос, чији циљ је усавршавање људског бића, сексуалним заносом могу помоћи себи већину онога што од живота желе – успех, добро здравље, спокојство и 24-часовно уживање, без жеље да икада то до краја живота ураде са другим. Секс је највећа покретачка снага у живом свету, а тантра се баш њоме користи.

Наше патријархално васпитање такође учи да је изабрани партнер светиња и центар пажње до краја живота. Одлучио је да данас, на основу његовог књишког знања започну тантричку вештину вођења љубави, и то мимо правила како то књига налаже; да оду најмање три

дана на планину и посвете се једно другом само миловањем, без завршног чина. Сва три дана су имала своја правила од јутарњег буђења, па до наредног буђења. Чекао је њено пунолетство, да јој за осамнаести рођендан поклони ту књигу, да је и она проучи и тако започну свој сексуални живот на тантрички начин.

Летње доба је било, те су се лагано ослободили одеће, и легли на кревет. Уз благо миловање јој је рекао да ће данас водити љубав по *каматранти* коју је он теоретски проучио, и канио, коначно, и њу упознати када постане пунолетна. Рекао јој је да ће данас започети са првим часовима који подразумевају само мажење, и ништа више од тога, да га нежно прати јер ће он водити игру. Мазили су се више од једног сата, а онда је он кренуо са вежбом предвиђеном за трећи дан. Нежно јој је мазио вагину, била је влажна та , схватио је, најдивнија ствар код жене, исто тако нежно мазила је и она његов набрекли уд. Говорио јој је да правила налажу даље уздржавање док не осете да се полако стапају у једно биће.

– Ја то осећам – рекла је и привлачила своју вагину његовом набреклом уду. Задржао је и рекао да у наредним вежбама само главић може ући до клиториса и тако се миловати петнаестак минута.

– Хоћу сада – рекла је и пожудно га примила. Издржала је десетак минута, а онда уз врисак и снажан оргазам набила се до краја.

Успео је да се уздржи и не сврши, али се осећао усхићено јер је доживео тај дуго жељени сексуални чин са женом. Тако набреклог уда радо би је привукао да и он

доживи тај врхунац, али у том моменту га изненадила, повлачила је бели чаршав, показујући му бледуњаво розикасту флеку. Схватио је да му је желела рећи да је била невина, не знајући да је он око набреклог главића запазио тамну сукрвицу од задњег дана менструације...

Остала је у убеђењу да јој је прошао трик, а он у сазнању, да је провео две године са лажљивицом. Пре пола године пријатељ му је рекао да је са тринаест година имала момка са ким је имала и сексуалне односе. Све до данас је ипак мислио да су то лажи. Жао му је било што је поклекао, што није сачекао њено пунолетство, заједно са њом проучио *каматантру,* а онда би он њој признао да до своје двадесете године, када су се упознали, није имао девојку, сем платонских школских љубави, а она би њему признала да је имала неспретну везу у којој се и десило прво искуство.

Увод у тантричку љубав захтева максималну искреност пара, па би и она признала своје прво искуство. Искреност је по том учењу услов за спајање у пар који зрачи, на околину, своју љубав, чиме су привлачни за све који их знају.

Није јој дао до знања да је прочитао трик, али је чврсто одлучио да са лажљивицом не може правити породицу, једном лажљивица за цео живот остаје лажљивица.

Али када се то већ десило остаће са њом док не заврши студије и војску, а по запослењу нађе честиту девојку за брак, какав је и он. Преварио се уместо да је одмах остави и пусти да неком другом мушкарцу прода

свој трик о невиности, дозволио јој је да новим триком, трудноћом, га примора на брак. Родили су децу, сјајне момке, које је спартански васпитивао, пливање, скијање, вожња аутомобила, већ са десет година и многе друге спортске вештине. Упорно је рушила ауторитет оца код синова, па су сви тројица постали велики несрећници.

Из дијаспоре | Александар Стевановић

ПРИЧАЛА ЈЕ

Причала је о тангу
а ритма није имала,
тек тужне и мирне очи.
Беше дечак
врелих кукова и чврстих груди,
курва невиности и наивности.
Упорно је гледала хороре затворених очију,
свим срцем се утапала у грешке.
увек јој је фалио још један новчић.
Рођена под сенком планине,
сањаше равницу.
Знојава, уздрхтала, са праменом преко ока,
рече: *Тако смо срећни.*
Насмеших се
и онда… одлазим на трен.
А један трен може да траје, и да траје…

И траје.
Али она се јави,
као мехур тишине који разгрће галаму.
Јави се осмехом, сузом,
оним пакленим бедром,
лицем сликаним неверицом,

силно као пркос,
болно као закаснели наук,
као права никад изговорена реч.
И загрцне ме, заустави, уништи још један дан,
распе као срчу…
Тако смо срећни
Насмеших се.

ДОЛОРЕС

Долорес
Уздах у твоју меку косу
Долорес
Усклик када те спазих иза угла
Долорес
Шапат у мраку који лебди собом
Долорес
Крик док авион узлеће
Долорес
Јаук са коленима у блату
Долорес
Вапај као да си на другоме свету

Долорес
А то и није твоје име
Мој бол увијен у шарени папир
Рима са љубављу

Ти тврђа си од куле
Порте сада забрављене
Отвори ми макар прозор
Једном
Некад

О ПЕСНИКУ

Александар Стевановић

Рођен је у Ужицу, 21. априла 1978. године. Основну школу и гимназију завршио у Ивањици. Дипломирао на Правном факултету у Београду.

Пише кратке приче, приповетке и понекад песме. Заступљен у више зборника и часописа; награђиван.

Живи у Холандији.

На рубу сна | Адријана Ранковић

ЗРНЦЕ

Ти си сада само зрнце
Зрнце које ћу разломити
И предаћу га земљи
Падне ли твоја половина
У воду
Пронаћи је нећеш никада

У твојим очима је језеро
Ту дишем
Утопљена и мирна
Ту се распадам
И даље тако лепа
Над дланом ми је половина зрнцета
Половина моје душе што ме је заборавила
Друга страна мога ожиљка
Нежност какву никад нисам познала
Над мојим дланом
Бол расечености
И расцепљености
У њему утиснута прича
О томе како је требало да те тражим
Док не потарем три штапа
Док ми косу не поједе месечина

Док ми се лепота не распе по друму
Требало је да бескрајно трагам
Заоденута само надом
Док ми се поглед не замагли
Али је једна моја снага
Нашла сам те и лепа и моћна и млада
И као звер дивља и гладна
Сјурила сам се у језеро
Само је једна моја снага
Сада ту дише
Утопљена и мирна
Над дланом чува половину зрнцета
Половину душе што ме је заборавила

НА РУБОВИМА СНА

Једног дана
Дође ђаво и рече ми:
Нека буде оно што желиш!
И ја ти даровах смисао
Тад у твој поглед улих
Мирис јутарње магле над језером
И обави ми хладна магла тело,
Зарони у моје поре,
Продре ми у крвоток
И оте једну душу малену!
Тад сам ти такла груди да ти оживим заборав
И задржала твоје прсте да осетим ти сећање,

А онда си ми запосео сан
И изазвао бескрајну тишину
Од беса сам ти крв у усне налила
Ја која не знам да разликујем афричког
Од индијског слона.
Ја ти подарих тај смисао
Јер једног дана дође ђаво
И рече ми:
Нека буде оно што желиш!
И остах бесмислена и пуста,
Ускраћена за реч и загрљај
Да осмишљавам тишину

Не оживљава сваког дана
Дечак из сна недосањана
Не отима се сваког дана
Душа мала ненаспавана
На рубовима немог бездана
Одзвања свакога дана:
Напоље из мог празног храма!

* * *

5 и 15 ујутру
Осми спрат
Девојка у прозорском окну као у излогу
Пита свој прозирни одраз:
Зар ниси обећала?

Тад бледа лажљивица нестане
И укаже се дрворед
И два-три пролазника
Шта год да раде
Добро је да не гледају горе
Кад би погледали,
Видели би девојку како немо пада
И јутарње мирисе
Што прекривају јој наго тело задњи пут
Да не буде је стид
Док још не зна
Да је све већ виђено

О ПЕСНИКИЊИ

Адријана Ранковић

Рођена је 1992. године. Студент је Српске књижевности и језика са компаратистиком на Филолошком факултету у Бео-граду. Њен рад "Свет у клупку – о приповеци *Нокти, сона киселина* Вла-дана Матијевић" ушао је у најужи избор за награду *Андра Гавриловић* за књижевну критику 2015. године и објављен је у зборнику *Црте и резе 7*. Учествовала је на Првој студентској конференцији Први светски рат и књижевност, у организацији Одјељења за књижевност Андрићевог института у Андрићграду, као и на Регионалној конференцији студената компаративне књижевности

"Перспективе савремене компаратистике: Социологија књижевности" у Загребу.

Била је део многих манифестација на којима је представила своју поезију, а песме су јој објављене у многим зборницима, часописима и на блоговима.

Ту поред нас | Јелена Глишић

КАПИЛАРИ

пуцају капилари
ситни, наизглед безначајни
периферни крвни судови
њихово прскање не тиче се
вена ни артерија
и срце се претвара
да за њих није чуло

А све је већ орошено
капљицама капиларне крви
тротоари, мостови, лифтови, касе,
рукохвати и контејнери

чак ни роса
не успијева да остане сасвим бистра
и не може у њој сунце
јасно да се зрцали

7

слобода
је само ријеч
од седам гласова
седам знакова
седам је савршен број
твоја је срећа у броју седам
у слободи коју уображаваш
док робујеш царству
сопствених мисли

ЖЕНА

На врелом пијеску
Илузијом љепоте обавијено тијело
Упијајући посљедње зраке
Залазећег сунца –
Неосјетно тоне у вртлог пролазности
Окупано мирисом љета
На измаку

О ПЕСНИКИЊИ

Јелена Глишић

Рођена је 1989. године у Дервенти. Дипломирала на Одсеку за разредну наставу Филозофског факултета у Бањој Луци 2012. године.

Објавила две збирке песама за децу: *Моја прва дјечија књига* (2012) и *Вјетрић несташко* (2017).

Песме су јој уврштене у *Антологију савременог стваралаштва за децу српских писаца у расејању* (Пчелица, Чачак, 2015), а такође и у *Цветник учитеља стваралаца* (Културно–просветно друштво Троречје, Кочане, 2016). Поезија и проза су јој објављиване у разним књижевним часописима (Бдење, Сретања, Књижевне новине, Зора и сл.) те интернет страницама које се баве поетским темама.

Песме Јелене Глишић превођене су на руски језик и објављиване у руским часописима *Невски алманах* и *Нови поглед* из Санкт Петербурга.

Од маја 2014. године редовни је сарадник, лектор и коректор у електронском часопису за књижевност *Суштина поетике*, а од децембра 2016. године и један од чланова Уредништва. Сарадник је у часопису за децу *Јежурко* где објављује песме и приче за најмлађе.

Члан је Удружења књижевника Републике Српске.

Живи и ствара у Бањој Луци.

Песме о љубави | Оливера Шестаков

ЧИТАЈ МИ САМО

Руку само да ми пребациш
преко рамена,
могла бих са крви твојом
да се слијем и у очима
ти проклијам,
као жито младо.

Дах твој на врату
само да осетим,
могла бих отисак чежње
на уснама да ти оставим,
да ми на жили куцавици траг остане,
као жигосаном дорату на врату.

Читај ми из фотеље поред прозора,
само стихове ове ноћи,
нека ти глас у моје дисање уплови,
у пору сваку и влас косе.

Нека у соби зашуми море
и замиришу борови далматински,
да чујем лепет крила
утви златокрилих,

читај ми само, бићу будна,
слушаћу до јутра.

А после,
нека загрми тишина
и све прекрије,
као да ова ноћ
била није...

ДРУГО СРЦЕ

Загрли ме
и раздвој ноћ
на две полутке,
као зрелу јабуку.

Ставићу је под јастук
да из ње никну снови.
Кад је загризеш, знаћеш
шта сам сањала.

Моћи ћеш да прочиташ
моје мисли
у осушеним сузама
на образима,
пре него што утону
у дамаст јастука.

Твоја половина
јабуке закуцаће
ујутро у мени,
као друго срце.

АНИ АХМАТОВОЈ, С ЉУБАВЉУ

Ниси била жена обична,
корака лепршавог,
жудње твоје и у песми боле.
Горко је било живљење твоје,
судбина – усамљеност удвоје.

Ниси била пастирица,
ни краљица, ни монахиња,
ни сена изгубљена,
већ жена заљубљена,
поетеса незаборављена.

И када си патила,
умела си да прашташ,
када ниси ништа скривила,
грехе да испашташ.

У љубави ниси дисала сунцем,
већ те луна плавила,
довољан ти је за срећу био
звезданог злата прах,

одсјај пламена ког не гаси
ни заборав, ни страх.

Знала си да је немогуће живети
телу без сунца и души без песме,
да треба душа камен да постане сиви
– учећи како са болом да живи.

Убише твоју птицу белу
да не би певала о прошлости.
Ниси плакала тада,
срце си претворила у стење
и сви су ти преостали дани
били испуњени песмом
– птице убијене

О ПЕСНИКИЊИ

Оливера Шестаков је рођена у Панчеву 19. септембра 1963. године.

Објавила је до сада четири збирке песама. Објављивала је у многим зборницима и лексиконима савремене поезије. Песме су јој превођене на руски, италијански, немачки, енглески и арапски језик.

Књига *Течем као река* овенчана је наградом *Милорад Калезић* за најбољу збирку поезије објављену 2017. године у избору Књижевне заједнице Југославије.

Нешто као | Радојка Никић Милиновић

ЛЕТЊИ САН

топао
загрљен
и тих
траг срца

ЦВЕТ ТАЈНЕ

ружичасто
биће
тишине
блиско даљинама

* * *

тајанствена
безазлена
игра лептира
сном љубљена

* * *

тиха, молитвено топла
блажене мисли
лепа
безбрижна
ноћ сна

* * *

близак срцу
топао тренутак
дуго
чекање
лета

О ПЕСНИКИЊИ

Радојка Никић Милиновић

Рођена је 24. марта 1974. године у Ваљеву. Дипломирала је на Богословском факултету. Пише поезију, кратку прозу, путописе. Објављивала је у бројним књижевним новинама и часописима. Учествовала на поетским фестивалима. Похваљивана на поетским конкурсима. Добила је I награду за поезију студената *Златно перо студентско Видовданско 94.*

Објавила је седам песничких књига.

Три песме | Марија Јурачић

ХОТЕЛ АНГЛЕТЕР

Хотел Англетер, соба број пет
на бијелом зиду злосутне сјене
пјесник један поздравља свијет
тешка времена, цере се хијене.

Добро је знао што га чека
слутио да је осуђен мријет
до ушћа стигла живота ријека
црном се тинтом обоји свијет.

Вјерујем да је викнуо псовку
вјерујем, није показао страх
те ноћи залуд тражећи оловку
на папир је ставио живота прах.

Ја данас читам, тужим над стихом
ал' кога брига што било је тада
љепота снива у свијету тихом
крвник је хтио да пјесник страда.

Здравствуј товариш, подижем чашу
за твоје версе, у души с тугом
за све поете, ту сорту нашу
што носе пјесму живота пругом.

ЗАШТО ТИ УВИЈЕК СВЕ ЗАПАМТИШ

Ти памтиш како сам боса трчала Болуњском шумом
због изгубљене окладе,
како нас је Париз слиједио трговима и улицама
само да чује наш смијех.

Ти памтиш како смо остали гладни јер се гарсон
избезумио мојим захтјевом
да стејк не буде крвав и како су нас поздрављале
мале каване уз Сену.

Ти памтиш како сам хтјела пјешице на Ајфела,
а ти си хтио купити сву сол распјеваног града
да од стрме улице начиниш сањкалиште за мене
баш онако како је то учинио гроф Јанко за своју драгу.

Ти памтиш како смо сатима сједили пред Монетом,
јели кухана јаја. Био је то први незабиљежени
перформанс
када је *Доручак на трави* добио двије нове фигуре
безбрижне, заљубљене.
А ноћу, када се цијели град претварао у кријесницу
водио си ме у Млин, још чујем Офенбаха,
рецитирао си ми Превера и ја сам мало плакала
јер ја увијек плачем када њежан стих чујем.

И слику си ми на Монмартру купио
од непознатог сликара. Имао је брадицу,
осмијех гладног студента и француску капицу,
а ја сам је негдје успут изгубила.

Ти памтиш, ти увијек све памтиш.
Зашто ја увијек све заборавим?

НИЧЕГА ТУ НЕМА

Нема веће варалице од мене, љубави моја.
Када ти кажем да је небо баршун, да се нама смијеши
не вјерује ми, не гријеши.
То тек мртво камење празнином врлуда
магла и хладноћа завукле се свуда.

Нема веће лажљивице од мене, најдраже моје.
Није Мјесец златни мангуп, зафркант
он је тек Земљин трабант
празан и хладан, мртвији од смрти
изнад наших глава случајно се врти.

Нема веће опсјенарке од мене, једино моје.
Када кажем да свијет је плав иза нашег ума
све је то фантазма, само лоша глума.
Све је то прича што у уму дријема
а ничега нема, баш ничега нема.

О ПЕСНИКИЊИ

Марија Јурачић

Рођена је 1964. године. Професорица је хрватског језика и књижевности. Уредница је двадесетак поетских збирки, романа и прича разних аутора.

Већ пету годину води поетски портал *Очаравање*. Пише чланке о језику, критичке осврте и есеје за неколико часописа и књижевних портала.

Песме, есеји и кратке приче објављене су јој у многим зборницима и часописима. Објавила је неколико збирки песама и романа, од којих су *Љубав у Помпејима* и *Уна* преведени на немачки језик и објављени у едицији Rediroma Verlag и на Амазону. Пише и криминалистичке романе, од којих је посебно запажен био њен роман *Дронови, фурешти, убојство.*

Поезија нашег времена

Андреја Врањеш | ПЕЈСАЖИ
(1963)

Пролазе мутни мислима,
с њима и ђедова кућа камена,
туга судбину оплела,
од сивог времена пепела.

Тање сећања сусрета веселих,
куда да кренем кад нема друмова,
угасиле се ватре радосне,
потрошила сунца југова.

Марина Јамбровић | СУДБА КАМЕНА
(1946)

Буди камен
Вода ћу бити.
Ослушни жуборе моје –
Осећам камени додир.

Тренутак –
Кад заборавим себе
И не питајући узмем тебе.

Тад не заустављај ме
Не умем ништа рећи.
Пусти ме –
Прођи – тећи.

Жубором камен ме овија –
Не зна душа
Где тражи ушћа своја.

Љубим те,
Камена судбо моја!

Горан Витић | ПРОГОВОРИ О ЗЛОЧИНУ СРЦЕ
(1967)

Из мрачнога глобал посрнућа
на попришту Косовскога боја,
Арбанашка ниче Жута кућа
крвавога злочиначког соја.

У тој кући монструозног чина
из Србина извадише плућа,
а из мајке нерођеног сина
у најтежем болу васкрснућа.

Чупала је од Турчина рука
живо срце јуначко што беше,
из младости косовских синова
што у болу највећем умреше.

Из утробе вадише органе
због злочина и крвавих пара,
богато их продаше монструми
са заклетвом што не проговара.

Ал' зацвили Јоханово срце
у грудима снажно што залупа,
продисаше код Мустафе плућа
да бол српски проговори скупа.

Да открију злочиначку руку
дело њеног најгнуснијег пира,
на тренутак да ублажи муку
па да мајка нађе део мира.

Да из гроба изникну ко цвеће
за вековну узвишену славу,
у грудима туђим Србин мреће
да освети Лазареву главу.

Кристина Павловић Рајић | КИША
(1976)

У мом срцу спава
туга плава
за душом човеком ,
боголиком.

Утрнуо с бајком сан
зазидан.
Осмех наиван себи
наруган.

Осами се болан, преболан
– кам.

Зараван тупа.
Трупа караван.
Тандрман несносан,
гордо стран.

Шта да ти с длана дам,
бели дане?
Самотна ти
у небо погледам.
Крваве нам очи плаве.
Е, мој дане...

Бар кад би киша мека
из седмог облака
на беле груди
благост слила.

Лазар Тица | СЕЋАЊЕ
(1996)

Ледена гора и обод снежни
Спокојно дишу док ветар шуми благ...
У њима сахраних поглед нежни,
И вити бор сад ми је пријатељ драг.

И загрлим често брезу сјајну
И грлим јој безумно крошњу од злата,
А потом тонем у висину бескрајну
И тишини свијам руке око врата.

Заплачем се тада на стази кривој,
И тужан милујем литице пусте...
Ледене шуме у магли сивој
Личе ми на нечије обрве густе.

И неко бледо лице што снева
Мине ми главом и ја се кријем...
Месечину белу далеких крајева
Бескрајном тугом жедно пијем.

Милана Јовић | СЕПТЕМБАРСКА КИША
(1989)

Још увек сликаш, зар не?

Нацртај стари поплочани пут,
па доцртај ноте познатих звукова,
и слободно реци да сам луда
што памтим мирис опојних дудова.

Нацртај стару уличну лампу,
ону која стоји на углу исте улице,
па сасвим опрезно, да не би пао у замку,
нацртај и сенку неке пролазнице.

Нацртај ону хладну кишу
у пријатној септембарској ноћи,
њене капљице које се као бисери нижу
дајући тежину нашој одећи. . .

Осенчи мирисе који још увек миришу
један сат пре поноћи,
и додај им стихове који се пишу
кад од другог нема помоћи.

Нацртај поплочани пут булевара
и раскрсницу наших путева
па сећања зањиши. . .

Нацртај уличну лампу,
и невидљиву сузу на растанку,
у септембарској киши.

Душица Бијелић | УМЈЕТНИК БРОЈ 4
(1993)

Допусти ми да се напијем твојим постојањем.
Болом осјети жељу за радовањем.
Задовољство ће плакати за тебе,
тужно ћеш вјеровати успјеху мене и тебе.

Сањаћеш хороре, очи ће читати молитве да се капци отворе.
Удисаћеш умор, заборавићеш ходати, а ја ћу те и даље вољети.

Све розикасте епитете ћеш изгубити,
знојићеш се при ријечи коју треба изговорити.
Усне ћеш једино познавати у једнини,
љубићу их у највећој милини.

Твоје уши ће чути шкрипу и крике,
руке ће ти дирати само црне дирке.
Твоје боре ће кројити чврсту мрежу путева,
биће то моје стазе до снова.

Плакаћеш,
а ја ћу те вољети.

Љуто ћеш вјеровати у Бога,
ђаволом ћеш називати свакога.
И никада те нећу жељети, увијек ћу те вољети,
а ти то нећеш ни знати.

Плакаћеш,
свака твоја суза ће ме пљувати,
а ја ћу те вољети.

Твоје постојање ће се завршити,
а ја ћу те вољети.
И ти никада нећеш сазнати колико њега сам вољела,
и колико тебе сам слагала.
Никада нећу упознати своју сузу,
хладно ћу назвати сваку своју музу.

Волим те.

Биљана Мрдаковић | ИСКРЕНА
(1976)

Шта тражиш:
Међу напуклим недрима
На којима други спаваху;
У белини бедара мојих
Које други у страсти смириваху?!

И шта да ти пружим од ових мрва
Што после *љубави* остављаху?!

Ја знам да грлим,
Али без плама.
Да љубим грешна,
Без трунке срама.

Ја знам да говорим што желиш чути!
Ти не знаш и боље је да се ћути.
Заваран ватром што љубав није,
Смехом који вриштање крије,
Ти би да делимо постељу, слад.
И што не умре за мном глад?!
Фаусту налик сам, с ђаволом уговор,
На срцу му крвљу записах име.
Преко ватре лед се поносно опире.
Што ће твом пролећу све моје зиме?

Ја знам да волим
Речима медним.
Жиле ти набрекнем
Додиром чедним.

Иди! Не ништи са мном ни трена.
Мој ум је теби страна копрена,
Довољно густа да ћеш узалуд
Расплитањем трошити време, труд.
И што би?! Лепи странче, у ноћи.
Најлепше дадох ђаволу и самоћи.

Нела Јаношевић | ПОРАВНАЊЕ
(1976)

Док сам скидао
блато са ципела,
тамо на гробљу,
код нас, у брдима,
међу пластичним цветовима
и догорелим свећама
помислих, изненада,
на тебе.

Поглед ми је сишао низбрдо
долином запењеном кратковидошћу.
Прекасно сам стигао
и сунце је, наранџасто,
већ клизило на западу.

Мој дух сиђе за њим
у врбаке подно твоје куће
и уморно лето поста
расцветали багремар.

Ти промину, крхка, кроз цветове,
и отресе свој облик са грана.

Нерадо се сећам тог сна.

Сада ме гледаш омамљена,
несвесна раскошног пртљага
зрелог једрог тела,
и бистрог смеха
што избија на махове
кроз сузе,
као кључ воде
кроз блатњаво тло.

Најдража моја.

Док пребираш
пуначким прстићима,
по мом храпавом срцу,
крадемо још минут-два присуства
у вечитој муклој отцепљености
на коју си ме привикла
и на коју те осудих.

Зато се мој дух
поново попе на гробље
и суочих се са блатом на ципелама
и свећом што ми је окапала ногавицу.

Стигао сам, заправо, прерано,
и сунце у знаку Лава
подизало се на истоку у брдима.

Пружићеш ми руке,
обећах,
пред катедралом,
озарена љубављу мушкарца и жене,
у лакомисленом забораву
онога што никада нисмо имали,
а могло је да буде.

Марко Мозетић | НОКТУРНО
(1995)

Обриси ноћи,
киша која шапуће,
машта.

Дан као сећање,
сан као странац,
чежња.

Пакет жеља,
пуж је поштар,
нада.

Јутро које свиће,
мозак који тоне,
ништа.

Невена Милосављевић | ПУСТИ
(1990)

Не зови ме на далеке бродове,
Ја за нежност одавно не марим
Са другом дотакни небеске сводове,
Пусти, о, пусти, да у чами старим.

Моја коса се просула по звездама,
А руке ми снежне топли Јул не грле,
Не тражи ме крај реке међу брезама,
Хаљине се моје по динама прострле.

Не дотичи што није са овог света,
Остаћеш само нежности гладан,
Одбаци биљку што неће да цвета,
Не буди студ од судбине страдан.

Пусти, о, пусти метеор нек гори,
Кад падне на земљу нек васкрсне,
О, ћути ноћас, ником не говори,
Кад из грла јаук кроз облаке прсне!

Жељка Аврић | ЈЕДИНА ПЕСМА
(1964)

Моје си све –
бело и сиво, тамније, црње.
Обала, бродолом, хрид.
Пут свиле. Кроз трње.
Успаванка и несаница.
Облина нежности, сећања брид...
Моје *Вјерују* и неверица!
Први усхит и последњи мук.
Осмех и сузе. Тишине звук.

Моје си све.
Видик, свануће;
тескоба ноћи, зора без стида.
И узлет и посрнуће!
Запис и Завет.
У ходу, паду и без вида.
Све боје спектра, дубина плавет...
Мој крст и сање,
и трен и трајање.

Моја си радост, безмерна, ћутке.
За мене рођен и мени суђен –
за све вечности и све тренутке!
Уснуо, будан, остављен, жуђен...
Од мене целе и тебе пола,
гордости и непребола.
Од ветра и песка, сунца и снега –
моје си све.
И више од свега.

Афоризми | Игор Браца Дамњановић ДИБ

• Ко изађе задњи, нек угаси светло. Слепцу који нас води је и онако свеједно.

• Он је алфа мужјак. Али под одређеним углом.

• Не могу да заспим. Не да ми шеф.

• Научио нас је да га слушамо. Од њега нико не може да дође до речи.

•Кад умре вођа у почетку плачемо. После и запевамо.

• Пустио сам Дневник, али он ме и даље дави.

• Срце ме боли кад видим шта раде са државом. И њих боли за мене.

• Неписмена власт ме тера да пишем!

• Породицу сам довео у ред. Чекају да подигнем плату.

•Послушали бисмо савет бољих, али они тихо говоре.

• Вођа слуша глас народа, ал не чује добро.

• Откад је он води, држава стоји!

• Не пратим ријалити програме. Психијатрија ми је прекопута.

• Косово је наша рак рана. Такав нам је хороскоп.

• Вођине говоре треба снимити. Морамо нечим плашити децу.

• Газдарица нам није уплатила последњу плату. Али, лећи ће она.

• Он се не пали на дугме. Њега мораш да погураш.

О АФОРИСТИЧАРУ

Игор Браца Дамњановић ДИБ

Рођен 17. маја 1989. године у Београду. Пише афоризме, песме, приче, драме, епиграме, есеје, бави се фото–монтажом. Своје радове је објављивао и објављује у: *Шипку, Јежу, Вечерњим новостим, Афоризму, Етни, Носорогу, Жикишону, Маргиналцу, На првом сте мјесту, Максминусу, Њузу, Лиги духовитих, Радио Београду 202…*

Оснивач и главни и одговорни уредник електронског часописа за хумор и сатиру *Шипак*.

Животна прича | Јела Ђуричић

УСУД

Ј.Ј.Н.Б.

Јана је дошла на кратко, мада није тако планирала. Није више са нама, где је не знам. Доћи ће дан када ћу поћи за њом, па можда је сретнем и препознам. Али пре Јане у Великом Граду живело је Још Једно Несрећно Биће. Једино дете у сиромашној, радничкој породици, која је становала у невеликом стану, на перифрији, у близини железничког депоа, веселе позорнице изукрштаних шина, скретница и ислужених, напуштених вагона. Отац јој је био осоран и груб, један од оних којима никад ништа није по вољи, мало шта је могло да га орасположи, сем течности боје ћилибара, коју је у чокањима служио Мирон Вења, газда кафане – уцерице "Шанса", смештене крај депоа. У његовом животу није било ничег сивог, све је било црно или бело, а нијанси плаве није било ни у његовим сновима. Није он био крив што на свету нема правичне расподеле, што је то утопија и што му је при рођењу дато више оног што други не цене а и сам тешко подносиш. Мајка, преплашена и понизна, од оних који немају своје "Ја", јер само таква жена је могла трпети недаће брака као што је био њен и недаће живота као што је био њихов. Радила је ропски марљиво у стану и малој башти, коју је откинула од депоније старих вагона, а понекад и у кућама богатијих комшиница, јер

даље од тога није смела. Морала је да буде на услузи свом бахатом мужу у сваком трену свог живота. Своје дете волела је силно, али из далека, јер није смела да покаже нежност и љубав.То се кажњавало у њиховој кући. Можда је то најјачи разлог због чега је Још Једно Несрећно Биће било прво тихо, стидљиво дете, а затим девојка без самопоуздања и без пријатеља, окренута свом унутрашњем свету, том огромном универзуму који је превазилазио потребе једног бића. Ту се често губила и тешко налазила излаз, а нигде није било никога ко би јој помогао. Мајку је волела и разумела, а према оцу гајила помешана осећања, од гнушања и благог презира до сажаљења. Видела је често колико је био јадан, мали и неважан у свом бесу, агресији и грубости. Батине које је добијала покекад као дете, одавно је заборавила, али болело је, много, игнорисање, вређање и презир, које је трпела када је израсла у лепу девојку. Није она била свесна да је лепа, јер је њен изглед био разлог патње, али други јесу. Сви реагују на лепоту, и људи – људи и људи – звери, први величањем и дивљењем, а други уништавањем. Хватала је понекад поглед зависти у очима школских другарица и чула звиждуке момака док је ишла сама улицом, али у њеном свету није било места за те спољашње манифестације, није знала где да их смести, биле су вишак. Живот јој се вукао спорим корацима одрастања у несрећној породици, у несрећном времену и несрећној земљи, због чега је и сама била Још Једно Несрећно Биће, у ишчекивању бољих дана и лепшег живота. Али бољи дани нису свитали у њеној собици, док они други јесу. Живот јој није био толико

несрећан, колико је она мислила, све до ноћи прославе празника у великом Граду, када су улице биле закрчене и када је у страху да не закасни кући, пошла из школе пречицом, преко шина кроз лавиринт старих вагона, што никад није радила, јер је била упозорена да се ту скрива свакакав свет. У страху од очевог гнева није о томе размишљала све док је нису шчепале снажне мушке руке и увукле у вагон из кога ни до кога нису допрли њени крици и вапаји, у тренуцима када је ужас пребојио њене зенице, а очај се заувек уселио у душу. Како је и када дошла кући није никад знала, само се сећала мајчиног плача и брзине којом јој је стргла исцепану одећу, опрала изубијано и напаћено тело, дала таблету за болове и ставила у кревет са очима пуним страха, очаја, беса и немоћи у мери да то више нису биле њене очи. Наредила је оцу, који се те ноћи задржао у кафани,да никад ништа не сме рећи, јер ће их обе убити.

Јавориште

Јавориште није град, јер није довољно велико, а није ни село, пошто је много кућа никло задњих година на лединама и пољима која су окруживала ово старо насеље, на путу ка Великом Граду. Многи су се владари у прошлости смењивали, разне војске су пролазиле, неки одлазили, али су други долазили са намером, а у потрази за бољим животом. Становништво је махом живело од пољопривреде и сточарства, као сви равничари, али било је и оних који су имали сопствене послове мале привреде

или су радили у Великом Граду. По задњем попису становништва избројано је 28.000 становника, који су живели у великим кућама, са широким двориштима пуним воћа и цвећа, са добрим путевима, добром инфраструктуром и много урбаних садржаја, због близине Великог Града. Живело се ту динамичније и садржајније негу у другим околним местима, образовни ниво становништа је био висок, јер су деца ишла у средње школе и на факултете у Велики Град. Из неког њима познатог разлога озбиљније политичке партије су често одавде почињале кампање, због чега су се Јавориштанци осећали некако привилеговано, помало размажено и били су захтевнији у погледу својих права и интереса и организованији у средствима и начинима остварења истих. Нису могла проћи три месеца а да се не пријави неки скуп или да се окупљање због једног повода претвори у "спонтани протест" везан за други циљ. У шали међусобно су своје место називали Равни Мали Белфаст. Не зна се ко је водио у тој трци протеста, окупљања и непотребних и јалових радњи, да ли сточари, ратари, воћари, војни инвалиди, пензионери... Сви, сем домаћица, које су правиле најбоље салњаке на свету, а љубоморно чуване рецепте предавале кћеркама или нерадим снахама, само кад онемоћају. У Јавоништу је кућу имао и стари Микош (некако се слово л у имену Милош претворило у к), деда по мајци Још Једног Несрећног Бића. Живео је сам од како му је умрла жена, а син отишао у свет без трага и гласа. Кћерку и унуку годинама није виђао, јер се, ма колико је дуго трпео и ћутао, ипак посвађао са зетом, који

је од тада забранио да се виђају, а његова је реч у његовој породици била закон. Кућа му је била велика, на крају улице, са великим двориштем и вођњаком јабука, трешања и позних кајсија, ситних, јер прероде, али слатких као мед, од којих се правила најбоља ракија по којој је био познат. Имао је и кућицу на имању иза села и шума, што би у неком другом крају ове земље звали "салаш", где је проводио велики део године, јер је имао стоку о којој се бринуо и комшије – вршњаке са којима је одрастао и дружио се целог живота. У Јавориште је долазио повремено, да обиђе, мало почисти, плати дажбине и купи потребне намирнице. Дешавало се да не сврати и по месец дана, а за то време кућа је живела свој тајни живот, била је позорница многих дешавања у животу паукова, мрава, комараца, мушица, залуталог пољског миша, а дешавало се да неко и преспава из нужде или из хира да оде од куће и тиме разбуди успаване емоције својих ближњих. Иако људи кажу да се све види и све зна, понекад се понешто и сакрије.

Ј.Ј.Н.М.

Још Једно Несрећно Биће је постало Још Једна Несрећна Мајка пре него се навршило девет месеци од ноћи ужаса, ноћи божије неправде и људског зла, тако да је овај догађај затекао неспремне и мајку и њу. Отац је био у кући кад су почели порођајни болови, које Још Једна Несрећна Мајка није могла да сакрије и због којих је, изигравајући незнање о узроку болова, на очево инсисти-

рање стигла у болницу. Ништа није могло да се поправи, да се импровизује, слаже, нити су могле да га одврате од намере да иде са њима. Можда је нешто наслутио, а можда је само искра давно потиснуте очинске љубави према јединици, која је проводила дане затворена у соби, учећи испите за школу коју је уписала, прерасла у пламичак осећања који се пробио кроз грубу кожу до јагодица његове руке, која ју је држала и храбрила. Године су прошле од када ју је задњи пут у нечему подржао, похвалио, утешио, а чинио је то сад, једини пут у њеном животу кад то није желела, јер је било јасно да ће сазнати тајну коју су чувале испод широких блуза, које је мајка шила од постељине и трака чипке и да ће пропасти њихов план за то нежељено дете. Све се убрзо по доласку у болницу претворило у кошмар бола, високих узбуђених гласова, мајчиних јаука и очеве вике, из кога се, до њене помућене свести, издојио један животињски узвик: "Курво, курво, убићу те, убићу вас обе."

Протест

Пролеће је било у напону, пријатна топлота извела је напоље свако биће које је могло да се креће. Ваздух је био мешавина мириса кошених ливада и травњака, процветалих ружа, цвета девичански белог јасмина, што се бокорао испод прозора, шећерног сирупа што се шпиновао за прво слатко од трешања и јагода, врућих кроасана са еурокремом, који су се продавали на киоску испред основне школе и мириса нових хаљина, ципела и одела, што су

их матуранти одлагали у ормаре, да сачекају предстојеће матурске вечери. На кружном току испред зграде општинске управе, улица је била затворена за саобраћај, а на паркингу иза зграде и платоу који се користио за сајам мале кућне радиности и прославу месне славе, накрцало се мноштво трактора са цистернама млека, чији возачи су трубили, викали и звиждали. Неколико полицајаца је, како то они називају, обезбеђивало скуп, иако ту нико ником није био озбиљна претња. Произвођачи млека су опет тражили веће откупне цене, трећи пут од почетка године, јер им претходни скупови нису донели никакве резултате. Имали су мале приходе, пуно расхода, за актуелну власт су гласали и тражили су да их чују. Дежурни месни шаљивџија Дане, звани Дени Хил, делио је папириће са одштампаним слоганима, које су затим, најсмелији извикивали: "Нека смо вас бирали, сад сте одсвирали!" и "Нека, нека, нема вам века без веће цене млека!" Локални новинари пратили су незаинтересовано и из прикрајка дешавања, само по дужности, уморни од толико пута већ виђеног, док је општинска власт сазвала хитну седницу. Врвело је тог дана у Јавоништу као у кошници, а уместо меда врцало је од узвика, тракторских сирена, шкрипе гума, звиждука, парола и празних прича и веровали или не – од млека.

Јана

Рођена пре времена, гајена у тескоби скриваног стомака, Јана није пуно јела, била је мирно, тихо дете, које

је мало тражило, као да је знало да мало може и да очекује. Прве дане свог живота провела је у болници, оставши дуже због неухрањености и дечје жутице, на чему је Још Једна Несрећна Мајка била захвална, јер у новонасталим околностима није знала где ће, пошто кући није могла. Због инцидента који је направио њен отац, била је под посебном пажњом, због бриге особља болнице да јој се отац не појави, иако је обезбеђење у том смислу имало јасна упутства. Нико јој није дошао у посету, знала је да мајка би, али да није могла да крочи из најврелијег пакленог огња у који се претворио њен мученички живот. Успела је да јој дотури нешто новца и одеће и напише поруку да је воли, али да се не враћа кући, већ да за почетак иде код деде. Особље болнице, иако навикло на људске патње, имало је саосећања за њу, не упуштајући се у околности које су је ту довеле. Можда се нешто и чуло од болничког психолога, пријатне жене која је са њом обавила разговор и којој је све испричала, иако нерадо, али која није могла да јој помогне, јер није познавала звери које су јој уништиле свет, нити је желела да подноси пријаву. Иако млада и животно неискусна, некако је знала да ништа добро не може да изађе из тога. Јана јој је првих дана била незаслужена казна, наметнуто дете, као и за време трудноће, али са сваким новим даном, са сваким подојем, постала јој је дража, јер није била непријатељ већ још један немоћни утопљеник у мору живота, који од ње зависи и очекује спас. Ишло је полако, али је дошло до тога да је то била њена слатка, вољена кћерка.

Пут млека

У кући у Јавоништу није било деде, али Још Једна Несрећна Мајка је нашла кључ и за кратко време прилагодила је живот и потребе њима двема, у мери у којој је била способна, јер је још била исцрпљена од порођаја и несреће која ју је снашла са оцем. Није желела да се јавља комшијама, није знала шта би им рекла, а нису јој ни требали. Нико и ништа јој није требало сем Јане и сна. Највише су спавале, прикупљале снагу и расле у малу породицу са изгледима да једног дана буду срећне, јер су силно волеле једна другу. Није знала кад ће се деда вратити, није га се плашила, већ га је прижељкивала, јер је знала колико је добар и мудар, да је воли, да је жељан њеног присуства, пошто је тако било свих година док су се виђали. Дани су протицали мирно, излазила је на брзину само увече у куповину у велики маркет, где продавци нису ћаскали са купцима као у малим дућанима, бржа у повратку него у одласку, у бризи да се Јана не пробуди. Устајала је касно, све до јутра кад ју је пробудила галама и вика споља. Покушала је да устане, али је била ошамућена и несигурна на ногама, са болом у глави, док јој је тело тресла нека невидљива сила. Вратила се у кревет чекајући да непријатност и бол прођу, а кад се Јана пробудила и нежно и кењкаво затражила свој оброк, настала је агонија, јер је цвилела и батргала се све док Још Једна Несрећна Мајка није схатила да та мала уста не могу да извуку млеко из њених дојки и да нешто није у реду. Није то успела ни сама својим грозничавим рукава, а било је мучно и болно.

Сати су се вукли споро, чинило јој се као године, њен јад и Јанин слаб плач губили су се у општој граји која је допирала са улице. На крају је схватила да мора изаћи да купи млеко Јани и лек за себе, јер јој је температура расла, а груди су је све више болеле. Сместила је, као и обично, Јану на средину великог кревета, слепа у свом страху и несвесна да тако мало дете не може да се помери и спадне и кренула напоље, скупивши сву преосталу снагу.

Камен

Скуп се развлачио, постало је бесциљно и окупљене је полако захватало незадовољство, галама се повећавала, чуле су се све чешће псовке, јер су људи били уморни и гладни и желели су да се прекрате активности, а нису знали како. Нити су били вољни да се повуку без резултата, нити да остају даље у безуспешном очекивању истих. У једном моменту почели су да се скупљају у групицама и брзо је цео скуп био обавештен и сложан у намери да свој бунт и незадовољство окончају на несвакидашњи начин, просипањем млека из свих цистерни пред и на зграду општинске управе. Речено је било и учињено. Уморни возач трактора враћајући се у рикверц, у општем метежу који је настао, није обратио пажњу на младу жену која је прелазила улицу тетурајући се ка апотеци, нити је она била свесна реке млека преко које је кренула и оклизнула се ударивши главом у браник трактора. Деда Микош је у свом биваку, наравно, чуо да је при задњем протесту сточара проливена река млека, због

чега су комуналне службе и саобраћајци данима имали муке на чишћењу и нормализацији саобраћаја. Чуо је и да је младу жену ударио трактором Шимон, да се не зна ко је и одакле је и да је у болници у Великом Граду. Ништа то није било посебно за њега. Ни због чега није журио кући. Вратио се једног кишног дана, док је киша обилно заливала траву у дворишту и преливала се преко млечно белог повећег камена, постављеног на малом узвишењу у дну воћњака. Није знао шта је то, чудио се таквом камену, пошао је да га склони, али био је тако леп и нешто му се није дало. И остао је млечно бели камен, као једини видљиви спомен на божијег анђела, малу Јану, која је накратко сишла међу нас и на Још Једну Несрећну Мајку, која се вратила сама и мртва после више дана, јер није било више живота у њој, да се побрине за своју Јану, која је умрла од глади, без млека које је текло асфалтом као река у њеној близини, док се њен нејаки плач и позив у помоћ губио у општој галами окупљених, која је трајала до дубоко у ноћ.

О СПИСАТЕЉИЦИ

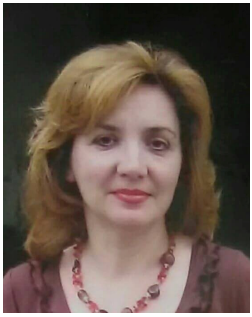

Јела Ђуричић

Рођена је 1959. године. Гимназију је завршила у Шапцу, а Правни факултет у Новом Саду. Живи и ради у Богатићу. Писањем прозе и поезије се бави спорадично. Члан је Удружења поетских стваралаца из Глушаца и хора "Мачвански" у Богатићу.

Живи и ради у Богатићу.

Врисак причом | Дијана Тошић

ЧЕМЕР, ТУГА И ЈЕД

Тог јутра сам, мајко, пала на најважнијем испиту у животу. Не може ми изговор бити то што се одржао много пре времена. Не могу да се правдам, јер си ме за њега темељно и одлично припремила још док сам дете била. Пала сам исто онако свесно, као када извучем квитицу са питањима код професора и одлучно је вратим јер знам да нисам све савршено спремила. Али овог пута ти ме јеси перфектно припремила, а свесно и самовољно сам пала. Разбила сам се у парампарчад, мајко. Одгурнула сам твоје руке да ме не заштитиш, јер нисам заслужила.

Нисам плакала као ти, онда када си ходницима болнице бежала носећи мене у себи. Нисам имала тајанствену жену на путу да сретнем која би ми, као теби што је, рекла да ће један мали живот ипак донети смех и радост овом тмурном животу. Нисам имала некога да ми улије снагу и каже да ће све бити у реду. Нисам била јака као ти, да се и кроз сузе, што нећеш мушко родити, ипак осмехујем и радујем.

Смејала се на другачији начин, мајко, клечећи на поду пред олтаром у цркви. Преплављена грехом, захвална што сам без последица прошла, што је тело јако и младо. Окупана туђом крвљу, смејала сам се. А он? Плакао је мајко, као што и дан данас плачем ја. Није ме осуђивао, ни клео.

Само је урликом празнио напаћену душу, лечио искидано срце и оплакивао, клечећи, одузето му потомство.

Док ми кофере пакујеш не могу ти одговорити на брдо постављених питања. Не бих могла да гледам како нестаје сваки понос којим ме обасипаш. Можда ти од набујалих суза не бих ни стигла све рећи. Запела бих на данашњем датуму… Нисам се, мати драга, од вере одметнула, ни леђа црквеним вратима окренула… Штавише, све чешће их призивам. Тим падом себе сам подсетила на оног репатог са канџама што пре неколико еона у амбис паде. Те почех да све чешће мислим о том ништавилу, лимбу и чистилишту… Јер душа ће ми се ту негде затећи, бојим се…

Наследницом ме својом зовеш – а ја те изневерила на најважнијем задатку. Тамо где си ти истрајала у борби, ја сам светлосном брзином руке дигла и предала се. Плашим се бола који бих у твојим зеницама видела ако бих ти рекла истину. Бојим се тог страха, који бих осетила, да пратим слепо све твоје грешке успешно их понављајући, наместо да из њих учим. Мој си сваки дан омогућила, обезбедила сваки миран сан, гутљај воде, залогај хране – зар сам ти то овако вратила? Када ме он није желео гутала си понос, "савијала кичму" и спуштене главе ишла уточиште да нам нађеш тамо одакле си некада бежала. Тамо, где те више својом не сматрају. Била си уз мене и када нас је Господ искушавао… борила се да преживим те прве дана када су ме сви отписали… У тој снази и несебичности лежи наша суштинска разлика. Рађањем и мене душу си своју осветлила… Ја сам своју, на данашњи дан у горки чемер и

црнило завила. Не питај ме још увек што причест не примам… Што грехе не исповедам и склањам се пред игуманијим погледом. Срамим се пред њом… Пред Господом, Мајком Божијом, тобом… Стидим се и кријем срамоту из несмотрене младости. Кријем се па оплакујем. Кидам сваког дана део срца, али преко усана ипак неће тај јед… Не могу ово да ти кажем док гледам како ме поново припремаш за нови испит.

Не питај ме хоћу ли се удати и када то мислим да рађам. Не говори ми да биолошки сат откуцава. Ја сам свом батерије извадила, механизам разбила. Не питај зашто се не радујем што је он ћерку добио. Не гледај ме прекорно јер сам због тога многе зоре дочекала вриштећи. Не криви га мајко. Не знаш да сам му једну ћерку већ сурово одузела. Одбацила и забранила да ми о томе икада говори. Не говори ружно о њему, сломила сам га. На колена бацила, срце му извадила, изгазила па поново, невешто у груди зашила.

Много је душа на мом срцу црном. Не питај ме ни што белу боју одбијам, нисам ја ње достојна.

Како да ти кажем, мајко, да сам убила и после тога наставила мирно да живим? Да се веселим и смејем. Успехе да нижем и тебе поносном чиним? Како да ти кажем да су твоје речи отишле низ реку? Да их се нисам придржавала? Како да ти саопштим да си, уместо што мени данас кофер пружаш, заједно са мном, њој требала школску торбу на леђа први пут да стављаш?

О СПИСАТЕЉИЦИ

Дијана Тошић

Рођена је 16. јула 1991. године у Београду. Завршила је гимназију у Чачку, где је примећен њен рад у драмској секцији. Од малих ногу учествовала је на бројним такмичењима у рецитовању поезије и лепог говора. Љубав према књижевности навела ју је да дипломира на Филолошко–уметничком факултету у Крагујевцу, на Катедри за српски језик и књижевност.

Пише прозу, а своје књижевне узоре проналази у Достојевском, Андрићу, Селимовићу, грчкој и египатској митологији. Плесне сандале заменила је мастилом и пером.

Живи и ствара у Новом Саду.

Песма или проза | Јелена Стефановић

ДУГАЧКЕ ОСТАЈУ СЕНКЕ

Има једна птица, бела, окамењена птица, над морем извила се... Кад сунце клизне за далеку пурпурну површину мора, зарумене се камене очи; птица се спреми да узлети, да се вине у модрољубичасто небо и изгуби се у зрацима сунца. И увек остане. Неког чека. А он дође, седне на њена бела крила, свира и сањари. Оживи тада птица, затрепери окамењено срце. Заталаса поветарац црну косу, пребаци је на замишљено чело. Извијају се сенке у тишини испуњеној песмом. Кроз смешак песма се откине, разлије се над морем, лебди...А оно усталасало запенуша, зашуми весело и прати певача. Он гледа, слуша... Али као да не види и не чује. Само прстима спретно преплиће по жицама. Сами, он и бела птица. Сањиво жмиркају светиљке над градом. Узлети птица. Понесе на крилима песму. Чаролије нестане. Дугачке остају сенке.

О СПИСАТЕЉИЦИ

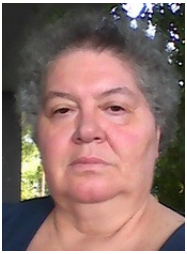

Јелена Стефановић, лекар из Београда, рођена 1958. године Пише кратке приче и песме које повремено објављује у електронским часописима. Посматра свет око себе и то јој је инспирација да забележи неке посебне тренутке у времену.

Гледа те душа у очи

О ПОЕЗИЈИ РИГОРА БАРАДУЉИНА

Пишу:
Аљес Карљукевич, члан Савеза писаца Белорусије
Вероника Карљукевич, критичарка, преводилац

Живот народног песника Белорусије Ригора Барадуљина – то су десетине збирки песама и поема, које су угледале свет на белоруском, руском и многим другим језицима. И још – хиљаде дословних превода на белоруски језик бисера цветске поезије.

...Стремећи упавши у белоруску поезију 1950. године, Ригор Барадуљин већ више од 60 година чини да се професионалци и аутори– почетници сложе око високог нивоа његовог поетског мајсторства, чинећи да се помире естетска убеђења са његовим формама и формулама. Понекад (говорећи то без зле мисли, а из разлога неразумевања високе стваралачке моћи аутора) могле су се чути незамисливе читалачке критике: "И опет код Барадуљина ништа није јасно." Обично је то једино и јасно.

Приближи се –
И, сијајући,
Зазвучи
Реч у мисли –
Као лишће у круни.

Напијени словенства кључеви
Коренима белоруских ствари.

Ови редови су из песме "Андреју Вазнесењском", које је написано 1974. године. Посвећен је великом руском песнику 20. века – таквога правца је и поетски манифест Ригора Барадуљина. Из исте песме је и:

Оку оштром –
Оштра секира,
Само су у образе летели – ш а м а р и.
Под круном векова –
До данашњег дана
Језици нашег корена,
Као фреске.

Сила барадуљинског стиха – чак у случају усложњења њене конструкције – овладава високим степеном "разумевања". Значајна руска књижевна критичарка Ала Марченко пре више од четврт века је приметила: "Јесењин је сматрао, да је задатак песника не да позлати одређену реч, већ да јој да могућност "да исплива" из сопственог срца као риба." Ригор Барадуљин ми је предложио савремени начин "реконструкције", али циљ је један: отиснути кључ душе народне и сачувати живо за живе, а не постати колекционар уметности, сакупљач словеснога мртвила. Осим тога, столар, наоружан оштром секиром – пред зараслом кором и кором векова "паганских фресака", је још и отелотворење, вероватније, стварање лица не само живога, већ слободнога, а не музејскога односа према

вредностима! Међутим, за Барадуљина су ти елементи "поетских ставова Словена према природи", које су сачували још у његовим Ушачима, на северу Белорусије, у Витепској области, никада и нису били "музејско добро", већ увек жива животност, иако живот такве врсте, којој, као и резервату Беловежи, треба "Црвена књига".

Ала Марченко се сетила "Црвене књиге" али не случајно. Ригор Барадуљин, држећи се свог поетског саздања, узео је природни "сиже" за своју главну основу, главни свој фундамент. Зато се органским и разумљивим чине следеће речи: "Слушао сам: кроз мене је прорасла Беловежа."

Штавише, природа је значајно стекла у његовој поезији ширину, која прелази странице нашег традиционалног разумевања постојање "Црвене књиге". "Природна" основа је и у песми Ригора Барадуљина "О мом језику":

Када се реч моја
Улије у људски океан,
Она на себе прима
Улогу извора у Голфској струји, –
И грејаће ме срце
Изрођено опет и опет
Моја вековечна
Белоруска реч!

"Моћ поетског талента Ригора Барадуљина нарочито је јако приметна у његовој лирици посвећеној рату. "Палату минера" (песму написану 1960. године...

Песнику је било свега 25 година!) можемо смело и данас да укључимо у антологију радова, не само о Отаџбинском, већ просто о Другом светском рату, а у антиратну песничку антологију народа света. У антологију, која ће јарком поетском речју бити глас против рата у Вијетнаму и Афганистану, у земљама Азије и Африке, против рата на Балкану и у Чеченији...

Старац ми руку своју пружа.
О, барут и махган, залепљени у поре!
Прашину ћу стрести,
И брижно уздахнути
Окружном болницом,
Палатом "минера".
Падали су на запад и пламен и гром,
А ми смо се "наших" и "Немаца" играли,
А мине су се под сваким жбуном криле
И дечије игре за трен убијале.

Песме о рату, виђеном и доживљеном на свој начин, довели су Ригора Барадуљина поемама, које су, приметићемо, одвојене, а остављају утисак двојединства и своје уопштености. Говоримо о "Блокади" и "Балади Тврђаве Брест". Поново ћемо се обазрети на речи Але Марченко: "Те године Победе, Барадуљину се испунило десет година. "Балада Тврђаве Брест" звучи као да ју је написао очевидац. И ако размислимо, у томе нема ничега неочекиваног: експеримент БЛОКАДЕ је дозволио песнику не само да пренесе атмосферу херојске ЧЕТРДЕСЕТ ПРВЕ, већ

и да одговори на питање, које свако себи неизбежно поставља: "Какви су били они, заштитници "тврђаве славе" – "са каквом слободом, са каквом крвљу је храброст њихова помешана?"

"Да, од малих Ушача кроз БЛОКАДУ и сећање на БРЕСТ, напред и напред, ишао је народни песник Белорусије Ригор Барадуљин путем, који је откривао пред песником речи нове и нове перспективе високог грађанства." То је написао критичар, понављам, пре око тридесет и више година. Данас са нама нема народног песника Белорусије Ригора Барадуљина – преминуо је 2014. године, не дочекавши 80. рођендан... Али он, као и до сада, иде напред. Иза њега је свестрана песничка судба. Књиге и књиге. "Млади месец над степом" ("Маладзік над стэпам", прва књига, изашла 1959. године, привезена из циљаног пословног пута у Казахстан), "Зеленети, цветати, заливати се", "Откуцај", "Нерушење", "Адам и Ева", "Линија промене датума", "Повратак у први снег", "Празник пчела", "Амплитуда храбрости", "Сурова опомена", "Април", "Крзно сивих, крзно белих", "Испит", "Ај! Нећу! Не желим!.." Штампана су четворотомна сабрана дела. Лирика, поеме, песме за децу, сатире, хумор, записи и обраде предања из родног Ушача (Ушачи, Ушачка област – родни крај песника)...

Поезија Барадуљина је преведена на пољски, бугарски, чешки, словачки, шпански, туркменски, украјински, српски и многе друге језике. Чак и на калмицки. Алексеј Бакалајев је превео значајну песму "О мом језику". Недавно је у Минску изашла књига, где су многе песме Р.

Барадуљина штампане не само на белоруском, него на свим језицима, на које су превођене. Уврштена је и "О мом језику". На украјинском језику је у преводу Ивана Драча, на словачком – Гелене Крижанове– Бриндаве, на руском – Федора Ефимова, на пољском – Флоријана Неуважнога, на латишком – Јаниса Симбардиса.

Песме Ригора Барадуљина су 1965. и 1985. године штампане и у Југославији. Преводили су: В. Дивошић и Т. Павчик.

Барадуљин је превео на белоруски језик поезију А.С. Пушкина, М. Ј. Љермонтова, Бориса Пастернака, Осипа Мандељштајма, Сергеја Јесењина, Јевгенија Јевтушенка, Андреја Вознесењског, Марка Шагала, Пабла Неруде, Николаса Гиљена, Адама Мицкевича, Стефана Паптоњева, Ду Фу, Ли Бо, Ивана Драча, Кајума Тангрикулијева, Карлоса Шермана, Ганада Чарказјана... Права библиотека поезије! Библиотека саздана и формирана од стране једног аутора, таленат, ширина и многостраност стваралаштва које не могу да поразе, не могу да изненаде. Уствари, и данас, већ после смрти народног песника Белорусије, његови преводи се и даље прештампавају. Скоро је видела светлост дана књига Омара Хајама на белоруском језику у преводу Ригора Барадуљина.

• *Есеј с руског језика превела Дајана Лазаревић*

Песме Ригора Барадуљина

КНЕГИЊА

Кнегињо лепоте, ваш сам верни роб,
Упорни лакеј вас нимало меке,
Колико је већ прошло олуја,
А нисам ни близу до вас далеке.

Знам ја, да не знате ви,
Ко је у вас безобразно заљубљен,
Ко је само у мисли о вама жив
И на крсту милости разапет.

Ви долом, као небесима, ходате,
Да би у стиснутој души свитала,
И радујете се, као дете, животу,
На земљу се, благошћу, залутала.

Поглед на вас – и монах заборави завет,
Без вас је пук момака изгин'о.
Али знате, да сам први међу њима
Ја, ваш роб покорни, Кнегињо.

ЧУЈ...

Дамица шапће: "Оче наш" –
Вечности се покорава унијатка.
Боже,
Ти чуј своје јагње,
Молбу неупрљану уважи.

У затвору живота,
Душа њена,
Звонка, као рани извор.
С дланчића
Кврхка капљица
До неба досеже чистоћом.

Знану реч белоруску
Милостиви, открива прво.
Дамице –
Лепа ливадска главо.

Не шуми, досадна траво...

УСПАВАНО ЈУТРО МАГЛОВИТО...

Успавано јутро магловито,
На боје и звуке скупо.
Попут снежне нежности,
Земљи се приљуби тупо.

И ведра пригушено пљускају
Поред влажне студи,
Лишће дише дрхтањем,
Јесен у патњи руди.

Витком ногом ждраловском
Мочварама јесен хода.
Од киселог укуса брусница
Сунцем се ствара у оку вода.

Цветају успомене на топлоту.
Множе се и сањају тако нејасне.
И јако се жели и верује,
Да до подне јасније постане.

ВРЕМЕ СРАМА

Долази он свакоме од нас,
Као спас болесноме,
И, познат је као, тај час,
Срама време.

Чекају га – брзо иде,
И не чекају – оно клима
Оно зна све, шта, како, и где
На литици и у провалији има.

Оно вредно срам враћа свима,
И слављеном и пониженом,
И оном, ко никад није радио,
И оном ко се баш нарадио.

Иде по прегорелој роси,
Гледа трезвеним звездама,
Ледене ловорике на челу носи
Време срама.

ВИ СТЕ МИ ЖИВОТ И ЗАБОРАВ БИЛИ...

Ви сте ми живот и заборав били,
Нада и последња и прва.
За вама сам ишао на крај света,
На острво снова, које се звало љубав.

За вама сам ишао, и ви сте ме водили
По стазама очаја и спасења,
И нисам знао, када ће се окончати
Са чеканим тугама тражења.

Одступао сам, а вас хтео да стигнем,
Стидљив у јутарњим својим намерама.
Река туге је текла и све се вртела
Са светлима молбе чекана обала.

У ширину бездана река утиче.
Себе сами не могу сустићи валови,
Не знам, да ли ћете још, али
Хвала вам, што сте живели и волели!

ЧЕКАМО

Свако море има своју дубину.
Свако срце има своју тајну.
Крило и облаци –
Небесима рођаци.
Спокојство извор смрзнути сни.

И море је некада било гора.
И гора се смејала радосним смехом.
Журио је мрак да угледа светло.
И тишина се важно заорила ехом.

На обали мора чекамо сви
Надамо се времену,
Душевној лагоди,
Када нам срећа
Пањеве донесе,
Које нам судба шаље
Са разлогом добрим...

• *Песме Ригора Барадуљина с белоруског препевала Дајана Лазаревић*

Украјинска поезија | Бохдана Матијаш

БРАЦО

брацо сунце брацо вуче брацо месече
кад светло иде на починак и кад пада
највећа тама сам светли сам тако
деликатно прићи онима који су жалосни
загрли оне који су рањени пружи руку онима
који тешко ходају и кад руке не умеју тако
много свега да задрже кад срце неће
да буде спокојним кад се толико тога не зна
просејава се између прстију одлази нек твоје
светло брацо сунце буде топло нек твој трк
брацо вуче буде лак нек твоје
чело буде блиставо брацо месече

ГЛЕДАМ

гледам оне који су тако болни свакодневно гледам оне
које јако
боли и понекад баш ништа за њих немам чак ни
речи најмање најкраћег стиска руку
најједноставнијег додира и корака мада понекад
помаже

само звук али то није тако једноставно пронаћи потребне
гестове речи детаље гледам оне који ћуте гледам оне
којима се светло причињава неким далеким светиоником
нејасном тачкицом испред или можда изнад
треперавим маленим свицем тако далеко од дохвата
руку тако неизвесно присутним гледам оне који би хтели већ
сада једноставно да оду и одвежу чун од пристаништа
да оду на пучину и најзад да плове не обазирући се на звезде
ни на месец или таласе и околна острва оставивши
далеко иза себе путоказе на копну и не знам зашто
можда је једноставно епоха таква можда је време такво или је
превише стрма река зауставити не могу ниједан чун
упалити светла можда и та острва где сам растаче вода

ЈОШ ЈЕ РАНО

још је рано још је сувише рано говорити још увек је ноћ и још је
тако много тишине много ћутања и светла али кажеш
кажи ми нешто пре но што усним и кажем све
најједноставније је једноставно добро је добро мудро је мудро

све што је светло чисто је што је чисто светло је мало је велико
велико је мало као звезда на небу као срце у грудима
све је важно без ичег сувишног као дрвеће пред зиму
све што је живо – живо је вечито је вечито све најтише тако је
тихо пуно мира и спокоја све је захвално све је драгоцено све је
лепо и ућутаћу само звезда испружена на длану
непрестано светли мислим нек цео свет спокојно спава
једва чујно кажем лаку ноћ тако је добра тако светла ова ноћ

КАДА ПОСТАНЕМ

када постанем још мања него што јесам када у својој љубави
постанем незаштићена и сасвим мала гледаћу на свет
очима пуним чуђења носићу у џеповима шарене
кликере и каменчиће гледаћу на свет кроз прсте
јер кроз њих се све јако добро види кроз њих све изгледа мало
и лепо када будем долазила као најмања од деце
научи се да ме љубиш у чело држиш за руке водиш
тако далеко до на крај земље тако близу до
најлепшег врта тако тихо да се ни један корак
не чује као по свиленој трави када постанем још мања
него што јесам јако прозирна јако сретна отворићу

очи широко–широко као да све видим први пут
задржаћу
дисање ћутаћу тако тихо–тихо уз тебе ћутаћу
док најзад не кажем једва чујно пуна спокоја пуна
чуђења како си једноставан како си узвишен

• *С украјинског превео Јарослав Комбиљ*

О ПЕСНИКИЊИ

Бохдана Матијаш

Рошђена је 1982. године. Поетеса, преводилац, новинар, књижевни критичар, уредник часописа *Критика* и *Украјински журнал.*

Објављене су јој четири збирке песама. Ушла у антологију *Метаморфозе. Десет украјинских песника последње деценије* (2011) Објављене су јој четири књиге превода са пољског. Објављене су јој збирке песама на десет језика, између осталог на енглеском, немачком, пољском, руском, португалском,..

Преводи са пољског и белоруског. Аутор је многобројних књижевних критичких осврта.

Добитник је неколико значајних књижевних признања.

Нова књига

РУБАЦ У РУЦИ | БРАНКА ПОПИЋ

Недавно је из штампе изашла прва збирка песама *Рубац у руци*, песникиње Бранке Попић у издању *КОС*–а, Београд. *Суштина поетике* у овом двоброју својим читаоцима представља ову квалитетну збирку изводом из рецензије коју је писала Љиљана Мирић и неколико песама из збирке.

ИЗ РЕЦЕНЗИЈЕ ЉИЉАНЕ МИРИЋ

Чудотворац, на најлепшем животном инструменту – језику, је песник. Огољен лист папира и перо су били вечити изазов неуморном ствараоцу да напише речи које хоће да се кажу. То величанство, Инспирација, тражи и захтева да тај тренутак дрхтаја срца и окренутости у себе и свом немиру, преточи у речи. Језик је живи организам, а речи, или измичу или ухвате тај снажни осећај и отворе невиђени простор нашег *јавства*. Од људског постања речи су давале и узимале, а песници су и тада срце исписивали боловима и љубављу, дрском смелошћу, те бејаху и слављени и прокажени као чудесна сорта, што није као све друге.

Спремна да одважно каже своју реч, исписану храбро у осами дугих ноћи, песникиња бујицом неисцрпних речи, преде нити свих својих осћања, вама на дар.

Песничка збирка ***Рубац у руци*** је ухваћен тренутак њеног, можда, пресудног суочавања са људима и собом. Ослобођеном и спонтаном формом, необично јаких речи, често архаична у изразу, песникиња без стида отвара просторе закључане вишеструким катанцима. Насловна песма је пресељена у неко друго време романтичних, префињених и тајанствених наговештаја рађања осећања. Та осетљивост приласка и неодлучности, сумње и страха, само је, чини се, део прошлости. Међутим, да ли је? Жеља и носталгија за тим временима када су се могла посигурно препознати права осећања, провејава кроз већину песама. Коме да верујемо, кога да волимо, без сумње на издају, било у љубави или пријатељству? Ова песма атмосфере је жал за Човеком какав би требао да буде, поверљив, осећајан, истрајан до последњег даха у борби за своју љубав и одабрану жену. Па, та сумња у људе траје читаву једну вечност, до данашњег дана и још и даље. Отуда, ламент над прошлошћу која из далека делује срећније и искреније време.

Личан тон и свест о самој себи, песникиња исписује пророчанским речима:

ја желим, тек, перушка да будем,
на вјетру лепршам под његовим дахом,
да се у трави милујем с влатима
и посипам по тијелу поленовим прахом...
(*Перушка на вјетру)*

Интроспекцијом, неумољиво јаких речи, сажетих метафора, песничких слика и алегорија, интимно, поверљиво и тихо, али са инатом, рећи ће:

...
не дирајте ми у моје мене,
моје јаство, моје бивство
док је чисто,
док је чисто...
(*Не дирајте ми у моје мене)*

Људска чистота и поштење према свему око себе је грчевита потреба песникиње да сачува у себи тај осећај да то мора постојати, да без тога живот нема смисао. Свака песма је ода, не о својој туги, самоћи, несналажењу међу *вуковима*, него и њена жеља да овај свет буде питомији, милосрднији и хуманији према Човеку. Отуда би њено поверење у време у коме живи и у људе било веће:

...у низу ведрине што из душе долази
свјетлост ће обасјати и оно што тамни,
тмурним мислима она ће пружити
пут у спасење од окова давних...
створиће топло огњиште за њега,
пружиће радост и тражени смис'о,
водиће човјека кроз растиње густо
и вратити оно што је нехатно избрис'о...
(Свјетлост)

Језички самосвојна, пркосно шара риму и иде мимо ње, не признаје ограде у стиховању, иде куда је смисао речи води, неимарски предано и до краја. Па, зар није богатство песништва и људског постојања у различитости, творевинама малих форми које причају причу једног романа? Свака песма – једна драма, свака песма један – роман. Читалац ће надградити и пронаћи путеве и странпутице смислова у свакој песми. Њему је посвећена песникињина Реч, да је сам оживи својим духом и да јој удахне живот својим виђењем. На том путу истраживања, песникиња Бранка Попић, жели свим путницима намерницима да се пронађу. То је свети неимарски посао и завет:

...живот је ланац догађања разних,
ланац људи што се једно за друго хвата;
зато тамо гдје нема рукохвата
људска рука бива једина
на рубу дохвата...
(Живот)

Свака реч усправна стоји у *демократском* следу, свакој можеш, драги читаоче, дати своју вредност и своје значење. То вам песникиња, Бранка Попић отвара врата свога драгоценог песничког света. На том путу нека вас срећа прати.

Песникињи, Бранки Попић, желимо добродошлицу и успех у свет познатих и радо читаних песника. То је и сан сваког песника.

Две песме из нове збирке

РУБАЦ У РУЦИ

замилели звуци несташнијех хаља
што кроз ходник шуште ножице док иду
и музику плету у мушкоме уху
миомилну, смјелу у очињем виду

који види даље но што знати жели,
машта, пати, лута у болу му љуту
изазваном једном ципелицом хитром
што извири испод сукна; у минуту

претвори се у болнога тигра
изгладњелог, љутог у халапљивости,
постаде тој једној хаљи чигра
и рубац у руци њеној немилости...

ТО БИЛА САМ ЈА

то била сам ја некоћ
када су ми руке раширене биле
и двије–три смјернице на путу што су се скриле
пронађох и свезах у танке везице...

то била сам ја на ћуприји док стајах,
убого дјевојче пуно снова, бајки;
и док се у снагу и јакост претварах
из очију бјежаше као у хајки
јато малих птица које заговарах...

то била сам ја на бријегу док стајах
погледом упртим пут неба високо,
а шарени облак тихо се прикрадо,
крао од мене све оно младо
и затварô поглед што залуду се надô...

О ПЕСНИКИЊИ

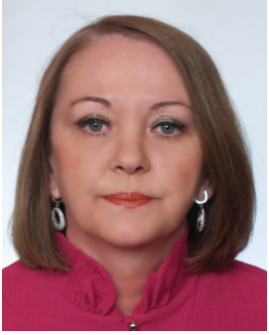

Бранка Попић рођена је 1966. године у Високом, БиХ. Још увек, негде на пропланцима дедових ливада и омеђја, лута својим лирским стазама и заорава бразде. У предасима удахне зраке јесењих шума и настави недисати.

Данас живи у Босанској Градишци.

Уредниково ћоше

Пише: Анђелко Заблаћански

ИЗА ЛИНИЈЕ

Зна да је ноћас дошао уморан, да се спустио у постељу обучен и прљав и да је спавао једва један сат кад га је пробудио страшан женски врисак. Сећа се, покушао је да устане, да помогне жени која дозива, али није могао. Нешто га је притискало, гурало ка постељи. Зна сигурно, па није он луд. Убеђен је, али откуд сад на ливади поред сеоског канала? Ту ливаду је продао још његов отац. И ливаду и забран. И како он то гази по росној отави кад је сад ту задружни рибњак за производњу шаранске млађи.

– Шта булазним – помисли – какав рибњак на мојој очевини? То сам пре неки дан гледао на телевизији.

Канал је био чист, без шаше и рогозине, а вода толико бистра да се јасно виде рибе како се праћакају у води. Он осети несносну жеђ и приђе ивици канала да се бар умије и овлажи уста. На површини воде затитра лик

младог и наочитог, изразито црномањастог мушкарца. Трже се, осврну око себе и кад виде да нема нигде никог, поново се загледа у лик лепог мушкарца.

– То сам ја! – скоро цикну. – Опет сам младић – осети у исти мах и страх и задовољство. И смејао би се и плакао би истовремено.

Успео се низ благу стрмину обале и потрчао ливадом. Одједном пред њим се указа пут, блатњав и с обе стране наткриљен високим јовама и врбама. Обузе га страх. Зна да тим путем никад није закорачио више од двадесет корака. Никад – ни као дечак ни као младић. Страх је увек надвладао знатижељу – шта је на крају тог пута. Шта иза оне велике кривине. И сад се стресао кад је закорачио у тај тунел од врбовог и јошиковог лишћа. Прешао је тих двадесетак корака. Још толико их је до кривине. Идем па да је иза окуке сами ђаво! Осећао је како му кичмом слази змија. Тргао се, опипао, али је уместо змије стискао од зноја хладну кошуљу.

Корачао је све спорије. Пред кривином из жбуна прхну јаребица и он се даде у бег. Трчао је као ждребац, али први пут не назад већ напред. Био је толико уплашен да није ни приметио да је изашао из таме блатњавог пута. Пред њим је пуцао недоглед зелене равнице обасјан зрацима који су се преламали у хиљаде боја.

– Зар сам се плашио оно мало мрака да никад не видим ову светлост? – смешкао се срећан. А онда се трже, скочи устрану, окрете се и виде најлепшу девојку у свом животу.

– Ко си ти? – осећао је како га облива руменило стида.

– Шта се правиш блесав? Једва сам се искрала од својих, а ти се сад шегачиш – љутну се она и покуша да га загрли.

Он искорачи удесно да је избегне, али се саплете и паде.

– Стојане! Шта је с тобом?

– Откуд знаш моје име? Шта хоћеш од мене? Ти си вештица.

– Вештица или вила? Звао си ме својом вилом. Ја сам ти жена, Стојане!

– Ја сам још момак. Остави ме на миру.

– Јеси. И ја сам девојка, али бићу ти жена. Твоја Марта.

Он бауља пољаном, сунце га заслепљује, али види, није луд. Види оца, мајку и Марту, нешто причају. Откуд мој Милосав? Мртав је већ петнаест година. Примиче се да чује. Озбиљни су и као да га не примећују.

– Чувај га. Он то не уме. Видиш да је подетињио – чује оца, али то сад није Милосав. Зна он ту фацу. Сетиће се.

– Пол Њумен мој отац?! Ово је нека замка. Морам побећи.

Усправља се, трчи и већ им је сасвим одмакао. Паде му камен са срца, али одједном огроман брег пред њим. Откуд брег насред равнице, чудио се, али није смео стати. Мора побећи мртвом оцу, Њумену, Марти. Пењао се трчећи узбрдо, а стрмина је бивала све већа.

– Морам! – продерао се и испред себе угледао лепе градске улице. – Добро је. Побегао сам им.

Шетао је мирно мада није знао у ком је граду. Ништа му није било познато. Застао је крај једног излога и у одразу видео себе.

– Ух! Ружан сан. Виде се боре. Ово сам ја. Баш сам старкеља. Наравно, имам шездесет година – гунђао је себи у браду.

Стао је пред трафику да купи цигарете и новине, али кад је завукао руку у џеп био је бушан. Украшће новине, помислио је и тако и учинио. Читаће о спорту. Волео је фудбал. *Звезда* му опет изгубила. Листао је ходајући, а онда као да се скаменио. У црној хроници слика његовог преврнутог трактора. Сва четири точка према небу.

– Морам кући. Морам кући. Морам кући – шапутао је трчећи.

Трчао је све брже. Трчао сатима, а нигде његове куће. Најзад угледа белу зграду. Ући ће у њу. Само мало да се одмори. Само мало, па ће наставити. Боже, само да ми је син Милош жив. Он вози трактор као да је ауто. И Марта. Шта ли је с њом? Најзад постеља. О како је бела и чиста. Само мало да се одмори. Само мало да склопи очи.

* * *

У кући Милоша Максића зазвонио је телефон. Наочит плећат тридесетогодишњак са густом црном брадом, у црној кошуљи, подигао је слушалицу. С друге стране жице чуо се глас:

– Овде доктор Андрић са неурохирургије. Милоше, ви сте?

– Да, докторе – промрљао је младић. – Зар и он?

– Нажалост. Јутрос у седам сати и тридесет шест минута преминуо је ваш отац, Стојан Максић, не долазећи свести свих ових дана. Примите моје саучешће.

– Хвала, докторе! – слушао је Милош ту–ту из телефона.

Најзад је спустио слушалицу, погледао своје укућане и чудно миран промрљао:

– За десет дана без оба родитеља. Нека је проклет и трактор и дан кад га купих.

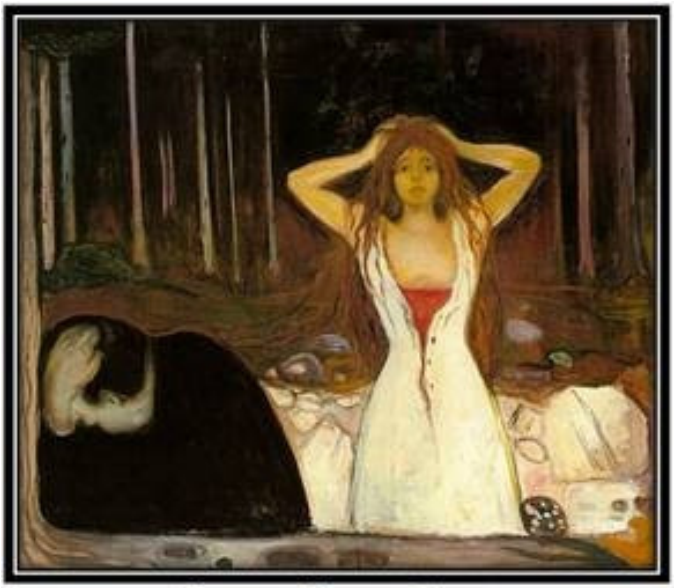

Едвард Мунк - *Крик*

Садржај

Реч уредника **6**

У ретровизору *(Пише Брана Тарбук)* **7**
ЧЕЖЊА ЋЕ СПАСИТИ СВЕТ 7

Приказ | Душан Ђорђевић Нишки **12**
О књизи Наде Петровић *Реч у збегу* 12

Трагом писаца | Бранимир Ћосић *(Пише Милена Ћировић)* **19**
ПОКОШЕНА МЛАДОСТ 19

Две песме | Ненад Трајковић **25**
ДЕФИНИЦИЈА У САМОПОСТАЈАЊУ 25
МОЈА МАРИ 27
О ПЕСНИКУ 29

Ангажована поезија | Благоје Савић **31**
ПЧЕЛЕ НА СТЕПЕНИШТУ 31
У СТАЈАЊУ ТИШИНЕ 32
О ПЕСНИКУ 33

Критика *(Пише Сања Живковић)* **34**
ЈУЛИЈИН ОДГОВОР | ГЛЕН ДИКСОН 34

Поезија за децу | Јелена Билић **37**
ПРОЖДРЉИВАЦ 37
ВОЛИМ ТЕ 38
ЉУБАВ 38
КОЊСКО ВАСПИТАЊЕ 40
О ПЕСНИКИЊИ 40

Споменар српских песникиња *(Пише Кристина П. Рајић)* **41**
ПЕВАЧИЦЕ СРПСКЕ НАРОДНЕ КЊИЖЕВНОСТИ 41
НЕБЕСКИ ИРИГ 45
СЛЕПА ЖИВАНА | ИВО СЕНКОВИЋ И АГА ОД РИБНИКА 50
СЛЕПА ЈЕЦА | СМРТ ВОЈВОДЕ ПРИЈЕЗДЕ 51
СЛЕПИЦА ИЗ ГРГУРЕВАЦА | КОСОВКА ДЕВОЈКА 52
СЛЕПА СТЕПАНИЈА | СВЕЦИ БЛАГО ДЕЛЕ 53
САВКА ЖИВКОВИЋ | НАЈЉЕПШИ МИРИС 54

Кад Ерос прозбори | Милутин Живановић 55
КАМАТАНТРА 55

Из дијаспоре | Александар Стевановић 60
ПРИЧАЛА ЈЕ 60
ДОЛОРЕС 61
О ПЕСНИКУ 62

На рубу сна | Адријана Ранковић 63
ЗРНЦЕ 63
НА РУБОВИМА СНА 64
* * * 65
О ПЕСНИКИЊИ 66

Ту поред нас | Јелена Глишић 68
КАПИЛАРИ 68
7 69
ЖЕНА 69
О ПЕСНИКИЊИ 70

Песме о љубави | Оливера Шестаков 71
ЧИТАЈ МИ САМО 71
ДРУГО СРЦЕ 72
АНИ АХМАТОВОЈ, С ЉУБАВЉУ 73
О ПЕСНИКИЊИ 74

Нешто као | Радојка Никић Милиновић 75
ЛЕТЊИ САН 75
ЦВЕТ ТАЈНЕ 75
* * * 75
* * * 76
* * * 76
О ПЕСНИКИЊИ 76

Три песме | Марија Јурачић 77
ХОТЕЛ АНГЛЕТЕР 77
ЗАШТО ТИ УВИЈЕК СВЕ ЗАПАМТИШ 78
НИЧЕГА ТУ НЕМА 79
О ПЕСНИКИЊИ 80

Поезија нашег времена 81
Андреја Врањеш | ПЕЈСАЖИ 81
Марина Јамбровић | СУДБА КАМЕНА 81
Горан Витић | ПРОГОВОРИ О ЗЛОЧИНУ СРЦЕ 82
Кристина Павловић Рајић | КИША 84
Лазар Тица | СЕЋАЊЕ 85
Милана Јовић | СЕПТЕМБАРСКА КИША 86
Душица Бијелић | УМЈЕТНИК БРОЈ 4 87
Биљана Мрдаковић | ИСКРЕНА 88
Нела Јаношевић | ПОРАВНАЊЕ 90
Марко Мозетић | НОКТУРНО 92
Невена Милосављевић | ПУСТИ 93
Жељка Аврић | ЈЕДИНА ПЕСМА 94

Афоризми | Игор Браца Дамњановић ДИБ 95
О АФОРИСТИЧАРУ 96

Животна прича | Јела Ђуричић 97
УСУД 97
О СПИСАТЕЉИЦИ 107

Врисак причом | Дијана Тошић 108
ЧЕМЕР, ТУГА И ЈЕД 108
О СПИСАТЕЉИЦИ 111

Песма или проза | Јелена Стефановић 112
ДУГАЧКЕ ОСТАЈУ СЕНКЕ 112
О СПИСАТЕЉИЦИ 112

Гледа те душа у очи 113
О ПОЕЗИЈИ РИГОРА БАРАДУЉИНА 113
КНЕГИЊА 119
ЧУЈ... 120
УСПАВАНО ЈУТРО МАГЛОВИТО... 120
ВРЕМЕ СРАМА 121
ВИ СТЕ МИ ЖИВОТ И ЗАБОРАВ БИЛИ... 122
ЧЕКАМО 123

Украјинска поезија | Бохдана Матијаш 124
БРАЦО 124
ГЛЕДАМ 124
ЈОШ ЈЕ РАНО 125
КАДА ПОСТАНЕМ 126
О ПЕСНИКИЊИ 127

Нова књига 128
РУБАЦ У РУЦИ | БРАНКА ПОПИЋ 128
ИЗ РЕЦЕНЗИЈЕ ЉИЉАНЕ МИРИЋ 128
РУБАЦ У РУЦИ 132
ТО БИЛА САМ ЈА 133
О ПЕСНИКИЊИ 133

Уредниково ћоше 134
ИЗА ЛИНИЈЕ *(Анђелко Заблаћански)* 134

Први број је објављен 23. новембра 2013. године